

Institut za
razvoj mladih KULT

Analiza rezultata istraživanja položaja i potreba mladih Grada Konjic

Grad
Konjic

Impressum

Naslov:

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH GRADA KONJICA

Izdavač:

Institut za razvoj mladih KULT

Za izdavača:

Jasmin Bešić

Autori:

Aziz Đipa

Eldin Buljubašić

Armin Ličina

Recenzenti:

Šeherzada Halimić

Dunja Škaljo

Lektura:

Ifeta Palić

DTP:

Peđa Kazazović

Sarajevo, 2022. godine

Umnožavanja i besplatna distribucija publikacije dozvoljeni su uz pismeno odobrenje izdavača. Nije dopušteno mijenjanje bilo kojeg dijela sadržaja publikacije.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA
POLOŽAJA I POTREBA MLADIH **GRADA KONJICA**

Sarajevo, 2022. godine

Lista skraćenica

BHAS Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

BiH Bosna i Hercegovina

CIK Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine

EU Evropska unija

FBiH Federacija Bosne i Hercegovine

FZS Federalni zavod za statistiku

KM Konvertibilna marka (valuta BiH)

NVO Nevladina organizacija

Popis Popis stanovništva u BiH 2013. godine

SPSS Statistical Package for the Social Sciences

Strategija Strategija prema mladima

HNK Hercegovačko-neretvanski kanton

Lista grafika

Grafik 1. Bračni status mladih u Ilijašu	12
Grafik 1. Visoko obrazovanje	20
Grafik 2. Adekvatnost obrazovanja	23
Grafik 3. Unapređenje formalnog obrazovanja	24
Grafik 4. Vrsta ugovora kod zaposlenih mladih	30
Grafik 5. Odnos obrazovanja i radnog mjesta	31
Grafik 6. Broj kompanija prema sektoru djelatnosti s interesom za obuku zaposlenika, studenata i učenika	33
Grafik 7. Zlostavljanje na radnom mjestu	34
Grafik 8. Praksa podmićivanja za posao u javnoj administraciji ili privatnoj firmi	35
Grafik 9. Najbolje radno mjesto	36
Grafik 10. Podrška za pokretanje vlastitog biznisa	37
Grafik 11. Poznavanje vladinih programa za zapošljavanje	38
Grafik 12. Način stanovanja	40
Grafik 13. Ukupni prihodi svih članova domaćinstva tokom prošlog mjeseca	41
Grafik 14. Stipendiranje mladih	42
Grafik 15. Zadovoljstvo vlastitim životom	43
Grafik 16. Percepcija budućnosti	44
Grafik 17. Ginekološki pregled	47
Grafik 18. Zadovoljstvo uslugama koje pruža dom zdravlja	48
Grafik 19. Vrsta zdravstvenog osiguranja	48
Grafik 20. Zainteresiranost za kulturu i umjetnost	52
Grafik 21. Zadovoljstvo podrškom kulturnim i sportskim sadržajima	53
Grafik 22. Zanimanje za politiku	56
Grafik 23. Učinkovitost načina promjena u društvu	57
Grafik 24. Članstvo i rad u organizacijama	58
Grafik 25. Zainteresiranost za odlazak u inostranstvo	65
Grafik 26. Slobodno vrijeme	69
Grafik 27. Korištenje društvenih mreža	70
Grafik 28. Korištenje medija	71
Grafik 29. Osjećaj povezanosti	74
Grafik 30. Kriteriji za odabir prijatelja	75

Grafik 31. Stupanje u brak s osobom druge nacionalnosti	76
Grafik 32. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom	78
Grafik 33. Oblici nasilja kojima su mladi izloženi	80
Grafik 34. Nasilje i mladi	81
Grafik 35. Žene kao žrtve nasilja	81
Grafik 36. Utjecaj pandemije COVID-19 na mlade	84
Grafik 37. Ocjena rada institucija tokom pandemije COVID-19	86

Popis tabela

Tabela 1. Tematske cjeline analize mladih grada Konjica	10
Tabela 2. Uzorak za grad Konjic	11
Tabela 3. Stratifikacija uzorka mladih u odnosu na demografske karakteristike populacije mladih grada Konjica	11
Tabela 4. Demografske karakteristike uzorka	12
Tabela 5. Broj mladih unutar kantona u FBiH	13
Tabela 6. Broj mladih po općinama i gradovima u HNK	14
Tabela 7. Osnovno obrazovanje	18
Tabela 8. Srednje obrazovanje	19
Tabela 9. Posljednji završeni stepen obrazovanja	21
Tabela 10. Prestanak školovanja	22
Tabela 11. Neformalno obrazovanje	25
Tabela 12. Pregled stanja i fluktuacije nezaposlenih osoba tokom mjeseca aprila 2022. godine	29
Tabela 13. Pregled broja nezaposlenih osoba u HNK po godinama starosti na dan 30. 4. 2022.	30
Tabela 14. Stav mladih o pokretanju vlastitog biznisa	37
Tabela 15. Sistematski pregled	46
Tabela 16. Bavljenje sportom	50
Tabela 17. Učešće u volontiranju	59
Tabela 18. Učešće u programima	63

Sadržaj

KARAKTERISTIKE UZORKA	10
OBRAZOVANJE I NAUKA MLADIH	18
Osnovno obrazovanje	18
Srednje obrazovanje	19
Visoko obrazovanje	20
Nivo obrazovanja mladih u Konjicu	21
Prestanak daljeg školovanja	22
Adekvatnost obrazovanja	22
Kvalitet nastave	23
Neformalno obrazovanje	25
RAD, ZAPOŠLJAVANJE I PREDUZETNIŠTVO MLADIH	28
Tržište rada	30
Usklađenost obrazovanja i radnog mjesta	31
Pripravnički staž, obuka i praksa	31
Zlostavljanje na radnom mjestu	34
Mito i korupcija pri zapošljavanju	34
Preduzetništvo mladih	35
Vladini programi zapošljavanja	38
SOCIJALNA BRIGA	40
Stambena politika	40
Primanja	40
Stipendije	42
Zadovoljstvo vlastitim životom i percepcija budućnosti	43
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	46
Sistematski pregled	46
Ginekološki pregled	47
Zdravstvene usluge	48
Konzumiranje duhana, alkohola, nargile i narkotika	49

Bavljenje sportom	49
Mentalno zdravlje	50
KULTURA I UMJETNOST	52
AKTIVIZAM MLADIH (UČEŠĆE, VOLONTIRANJE I MOBILNOST)	56
Zanimanje za politiku	56
Utjecaj mladih na promjene	56
Članstvo mladih u organizacijama	57
Volontiranje	59
MOBILNOST MLADIH	62
Putovanja i mladi	62
Napuštanje države	64
SLOBODNO VRIJEME	68
Informiranje	71
IDENTITET	74
SIGURNOST	78
Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom i policijskim službenicima	78
Oblici nasilja među mladim osobama	79
PANDEMIJA COVID-19	84
PREPORUKE	88
Obrazovanje	88
Zapošljavanje	88
Zdravstvo	89
Programi za mlade	89
Mobilnost	89
Komunikacija	90
Sigurnost	90

UVOD I METODOLOGIJA

Analiza položaja i potreba mladih grada Konjica predstavlja rezultate istraživanja koje je Institut za razvoj mladih KULT proveo tokom mjeseca aprila i maja 2022. godine. Ovo je prvo istraživanje koje se konkretno i isključivo odnosi na populaciju mladih u Konjicu.

Istraživanje je provedeno tehnikom ankete kroz standardizirani upitnik. Osnova za upitnik jesu pitanja koja Evropski statistički ured (Eurostat) koristi prilikom istraživanja položaja i potreba mladih u Evropskoj uniji (EU). Rezultati istraživanja na ovaj način su uporedivi s rezultatima istraživanja drugih nivoa vlasti u BiH (kantona, entiteta i države) i drugih lokalnih zajednica u kojima je Institut proveo istraživanje. Također, rezultati istraživanja su uporedivi s istraživanjima Eurostata u EU.

Ispitane su mlade osobe, dobi od 15 do 30 godina starosti, što predstavlja zakonsku¹ starosnu odrednicu za mlade. Metoda slučajnog odabira ispitanika osigurava reprezentativnost uzorka. Naime, svaka mlada osoba iz Konjica je imala podjednaku šansu da bude dio uzorka. Anketiranje su vršile mlade osobe s područja grada Konjica, te su mladi i na ovaj način dali doprinos u provedbi istraživanja za izradu ove analize.

Prilikom formiranja uzorka za ovo istraživanje te prikupljanja odgovora na upitnik s terena vodilo se računa o parametrima kao što su dob i spol mladih osoba te mjestu njihovog boravka (gradsko i vangradsko područje).

Anketirano je 369 mladih osoba s područja grada Konjica. Uzorak ove veličine ima grešku od $\pm 5\%$ s nivoom pouzdanosti od 95%. Greška uzorka mora postojati u svakom istraživanju koje tretira uzorak određene populacije a ne cijelu populaciju zbog toga što rezultati koji se dobiju iz uzorka u ukupnoj populaciji znače procjene, koje kao takve ne mogu biti 100% precizne i moraju imati određeni postotak greške. U praktičnom primjeru ovog istraživanja to znači da svi dobijeni rezultati mogu biti veći ili manji od 5% u odnosu na prikazane.

Za analizu prikupljenih podataka korišten je Statistički paket za društvene nauke (IBM Statistical Package for the Social Sciences SPSS). Ovaj programski paket namijenjen je statističkoj obradi podataka, a rezultati su prikazani u tabelama i grafikonima i interpretirani kroz objašnjenja u kraćim tekstovima.

Pri izradi ove analize korišteni su podaci državnih institucija: Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, Zavoda za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine kao i drugih relevantnih institucija.

---

¹ Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 36/2010).

Istraživanjem je obuhvaćeno sedam oblasti (s pripadajućim podoblastima) koje su od posebnog značaja za mlade, a i sam dokument analize ima strukturu koja prati tematske cjeline prikazane u Tabeli 1.

Tabela 1. Tematske cjeline analize mladih grada Konjica

Obrazovanje i nauka mladih
Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih
Socijalna briga mladih
Zdravstvena zaštita mladih
Kultura i sport mladih
Aktivizam (učesće, volontiranje, mobilnost, migracije) mladih
Sigurnost mladih
COVID-19 i mladi (mladi u vrijeme pandemije).

Važno je napomenuti da je Zakon o mladima Federacije BiH usvojen 2010. godine. Ovim zakonom su definirane oblasti od interesa za mlade. Kada su u pitanju statistički podaci, prvi poslijeratni popis stanovništva proveden je 2013. godine i uzet je kao referentna tačka za demografske karakteristike mladih u ovoj analizi.

KARAKTERISTIKE UZORKA

Uzorak korišten za ovo istraživanje određen je na osnovu popisa stanovništva iz 2013. godine.² Iako je od popisa stanovništva prošlo više od devet godina, trenutno ovaj izvor predstavlja najpotpuniji set demografskih podataka o mladima u jednoj lokalnoj zajednici na osnovu kojeg se uzorak može odrediti. Prema podacima iz posljednjeg popisa, udio mladih u populaciji grada Konjica iznosi 21%. Podjelom mladih na starosne kategorije na dva petogodišta (15–24) i jedno šestogodište (25–30), rezultati popisa pokazuju da se najveći broj mladih nalazi u najstarijoj dobnoj kategoriji, odnosno od 25 do 30 godina, čineći 36,9% populacije mladih osoba grada Konjica.

Važno je napomenuti da su statistički podaci za kantone i nivo FBiH preuzeti od Federalnog zavoda za statistiku (FZS), gdje je dostupna podjela prema petogodištima, odnosno obuhvata mlade od 15 do 29 godina, dok mlade osobe starosti 30

² Agencija za statistiku BiH [online], Popis 2013. Dostupno na: <https://www.popis.gov.ba/popis2013/knjige.php?id=0> [pristupljeno: 15. 3. 2022].

godina pripadaju petogodištu od 30 do 34 godine. Iz navedenih razloga, u ovoj analizi odabran je prikaz po petogodištima u tabelama 5 i 6, koji omogućava presjek dobne kategorije na 29 godina starosti, a ne na 30 godina, kako se inače definira dobna kategorija mladih. U Tabeli 2 uključene su mlade osobe do 30 godina jer su ovi podaci bili dostupni za grad Konjic.

Tabela 2. Uzorak za grad Konjic

	UKUPNO STANOV.	M	Ž	15-19	20-24	25-30	15-30	%	UKUPNO ISPITANIH	M	Ž
Grad Konjic	25.148	12.360	12.788	1.851	1.503	1.960	5.314	21%	369	47,2%	52,8%
		49,1 %	50,9%	34,8%	28,3%	36,9%					

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U tabeli ispod (Tabela 3) prikazani su stratifikacija realiziranog uzorka s terena i odnos ključnih varijabli u uzorku naspram populacijskih mjera iz Popisa.

Tabela 3. Stratifikacija uzorka mladih u odnosu na demografske karakteristike populacije mladih grada Konjica

	Disagregacija	Veličina uzorka	Postotak (uzorak)	Populacijski podaci (izvori: Popis 2013. i FZS)
Spol	Ženski	195	52,8%	47,8%
	Muški	174	47,2%	52,2%
Mjesto prebivališta	Gradsko	171	46,3%	43,5%
	Vangradsko	198	53,7%	56,5%
Dob	15-19	143	38,8%	34,8%
	20-24	121	32,7%	28,3%
	25-30	105	28,5%	36,9%
Total		369	100%	100%

Izvor: Istraživanje, Federalni zavod za statistiku i Popis 2013.

Analiza rezultata istraživanja pokazuje da je udio ispitanih mladih žena (52,8%) nešto veći u odnosu na udio ispitanih muškaraca (47,2%).

Kada je u pitanju bračni status mladih, najdominantnija kategorija je neudatih/neoženjenih, koja čini 86,2% ispitanih.

Postotak udatih/oženjenih među mladima u Konjicu iznosi 8,1%. U obje navedene kategorije dominiraju mladi iz van-gradskog područja.

Unutar pitanja o radnom statusu dvije kategorije se posebno ističu. Postotak nezaposlenih mladih (po njihovoj vlastitoj izjavi) u Konjicu iznosi 57,7%, dok zaposlenih mladih na puno radno vrijeme ima 25,7%. U obje kategorije odgovora većinu čine mladi iz vangradskog područja.

Tabela 4. Demografske karakteristike uzorka

	Broj ispitanika	Cijeli uzorak	Gradsko	Vangradsko
Bračni status	Neudata/neoženjen, ne živite s partnerom	86,2%	47,5%	52,5%
	Razvedena/razveden	1,1%	0%	100%
	Udata/oženjen	8,1%	36,7%	63,3%
	Udovica/udovac	0,3%	0%	100%
	Zajednički život. Niste u braku, ali živite s partnerom	1,1%	50%	50%
	Ne želi odgovoriti	3,2%	58,3%	41,7%
Radni status	Nezaposlen	57,7%	46,5%	53,5%
	Povremeno zaposlen – freelancer	5,4%	65%	35%
	Pripravnik/stažist/specijalizant	1,6%	50%	50%
	Samozaposlen	3,3%	50%	50%
	Volonter	1,6%	50%	50%
	Zaposlen na puno radno vrijeme	25,7%	43,2%	56,8%
	Zaposlen na pola radnog vremena	2,4%	33,3%	66,7%
	Ne želi odgovoriti	2,3%	37,5%	62,5%
Broj članova u domaćinstvu	1	1,9%	85,7%	14,3%
	2	5,4%	40%	60%
	3	24,4%	45,6%	54,4%
	4	42,8%	50%	50%
	5	18,4%	41,2%	58,8%
	6+	7,1%	34,6%	65,4%

Prema podacima iz Popisa, udio mladih u dobi od 15 do 29 godina starosti u ukupnom stanovništvu FBiH iznosi 21%. Posmatrajući pojedinačno kantone, kanton s najvećim udjelom mladih u ukupnoj populaciji kantona je Unsko-sanski kanton s 23%. Hercegovačko-neretvanski kanton također se nalazi u okvirima prosjeka FBiH kada je u pitanju udio mladih u ukupnom stanovništvu kantona. Poredeći kantone prema broju mladih, HNK se nalazi na šestom mjestu s 46.875 mladih osoba koje žive u ovom kantonu.

Tabela 5. Broj mladih unutar kantona u FBiH

	Ukupno stanovništvo	15-19	20-24	25-29	Ukupno mladih	Udio mladih u ukupnom stanovništvu (%)
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE	2.219.220	161.881	150.902	164.203	476.986	21%
TUZLANSKI KANTON	445.028	32.263	31.620	33.046	96.929	22%
KANTON SARAJEVO	413.593	26.388	25.484	31.933	83.805	20%
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON	364.433	27.674	25.340	27.092	80.106	22%
UNSKO-SANSKI KANTON	273.261	21.328	19.541	20.912	61.781	23%
SREDNJOBOSANSKI KANTON	254.686	19.819	17.764	19.067	56.650	22%
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKI KANTON	222.007	16.497	14.626	15.752	46.875	21%
ZAPADNOHERCEGOVAČKI KANTON	94.898	7.379	6.886	6.575	20.840	22%
KANTON 10	84.127	5.779	5.363	5.401	16.543	20%
POSAVSKI KANTON	43.453	3.016	2.841	2.823	8.680	20%
BOSANSKOPODRINJSKI KANTON	23.734	1.738	1.437	1.602	4.777	20%

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Popis 2013.^{3 4}

Sužavanjem fokusa na isključivo gradove i općine u HNK, dolazi se do zaključka da u gradu Mostaru živi najveći broj

3 Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: <http://www.px-web.fzs.gov.ba> [pristupljeno: 30. 5. 2022].

4 Dostupna online baza podataka Popisa 2013. omogućava odabir dobnih kategorija stanovništva po pojedinačnim godinama ili po petogodištima. Iz praktičnih razloga, u ovoj analizi odabran je prikaz po petogodištima, koji omogućava presjek dobne kategorije na 29 godina starosti, a ne na 30 godina, dokle se inače definira dobna kategorija mladih.

mladih, odnosno 22.445, u odnosu na ostale lokalne zajednice. Grad Konjic se nalazi na trećem mjestu s 4.990. Kada se posmatra udio mladih od 15 do 29 u ukupnoj populaciji lokalne zajednice, Jablanica, Čitluk i Prozor imaju 22% mladih, što je iznad prosjeka kantona. S druge strane, u ukupnoj populaciji Konjica mladi od 15 do 29 godina čine 20%, što je ispod kantonalnog prosjeka.

Tabela 6. Broj mladih po općinama i gradovima u HNK

		Ukupno	15-19	20-24	25-29	Ukupno mladih	% mladih u ukupnom stanovništvu
HNK	Ukupno	222.007	16.497	14.626	15.752	46.875	21%
	Muško	109.018	8.565	7.456	8.141	24.162	22%
	Žensko	112.989	7.932	7.170	7.611	22.713	20%
ČAPLJINA	Ukupno	26.157	1.991	1.753	1.734	5.478	21%
	Muško	12.947	1.006	905	936	2.847	22%
	Žensko	13.210	985	848	798	2.631	20%
ČITLUK	Ukupno	18.140	1.427	1.365	1.261	4.053	22%
	Muško	8.937	751	710	647	2.108	24%
	Žensko	9.203	676	655	614	1.945	21%
GRAD MOSTAR	Ukupno	105.797	7.793	6.871	7.781	22.445	21%
	Muško	51.210	4.074	3.429	3.921	11.424	22%
	Žensko	54.587	3.719	3.442	3.860	11.021	20%
JABLANICA	Ukupno	10.111	681	743	821	2.245	22%
	Muško	5.027	338	375	455	1.168	23%
	Žensko	5.084	343	368	366	1.077	21%
KONJIC	Ukupno	25.148	1.851	1.503	1.636	4.990	20%
	Muško	12.360	962	797	848	2.607	21%
	Žensko	12.788	889	706	788	2.383	19%
NEUM	Ukupno	4.653	344	278	305	927	20%
	Muško	2.344	173	140	164	477	20%
	Žensko	2.309	171	138	141	450	19%

PROZOR	Ukupno	14.280	1.134	979	1.006	3.119	22%
	Muško	7.210	596	526	531	1.653	23%
	Žensko	7.070	538	453	475	1.466	21%
RAVNO	Ukupno	3.219	193	191	215	599	19%
	Muško	1.657	100	101	125	326	20%
	Žensko	1.562	93	90	90	273	17%
STOLAC	Ukupno	14.502	1.083	943	993	3.019	21%
	Muško	7.326	565	473	514	1.552	21%
	Žensko	7.176	518	470	479	1.467	20%

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Popis 2013.⁵

Obrazovanje i nauka mladih

OBRAZOVANJE I NAUKA MLADIH

Osnovno obrazovanje

Na području Hercegovačko-neretvanskog kantona, prema podacima FZS, broj osnovnih škola se smanjio sa 126 iz 2018/19. godine na 124 u 2019/20. godini. Broj učenika je smanjen za 294. Zanimljiv je pokazatelj da udio učenica u ukupnom broju osnovaca u obje školske godine iznosi preko 49%.

Na području grada Konjica djeluju ukupno 24 ustanove osnovnog obrazovanja. Uzimajući u obzir da se na prostoru Konjica nalazi šest centralnih osnovnih škola, u navedene 24 ustanove ulaze centralne i područne škole. Grad Konjic prati trend HNK i bilježi pad broja osnovaca. Udio djevojčica u ukupnom broju osnovaca u gradu Konjicu iznosio je 51% u školskoj 2018/19. Godinu dana kasnije (u školskoj 2019/2020. godini) taj postotak iznosio je 48%.

Tabela 7. Osnovno obrazovanje

	Škole	Upisani učenici 2018/19.		Završili školu, 2018/19.	Škole	Upisani učenici 2019/20.		Završili školu, 2019/20.
		Svega	Učenice			Svega	Učenice	
Hercegovačko-neretvanski kanton								
Redovno/redovito obrazovanje	126	16.766	8.208	2.076	124	16.472	8.021	1.895
Škole s posebnim potrebama	2	86	30	8	2	83	26	11
Osnovne muzičke/glazbene škole	11	683	462	-	11	637	424	-
Grad Konjic								
Redovno/redovito obrazovanje	24	1.938	998	262	22	1.858	908	220
Škole za učenike s posebnim potrebama	-	-	-	-	-	-	-	-
Osnovne muzičke/glazbene škole	/	/	/	/	1	45	32	-

Izvor: Federalni zavod za statistiku⁶

6 Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: <http://fzs.ba/index.php/2021/06/30/kantoni-u-brojkama/> [pristupljeno: 16. 3. 2022].

Srednje obrazovanje

Promatramo li stanje u srednjem obrazovanju u HNK, možemo primijetiti da je, iako se broj škola nije mijenjao, broj srednjoškolaca opao u školskoj 2019/20. godini u odnosu na akademsku godinu ranije. Odnos spolova u srednjem obrazovanju za razliku od osnovnog obrazovanja je konstantan. Naime, djevojke čine 50,5% upisanih učenika u srednjim školama u HNK.

Grad Konjic ima jednu srednju školu, tj. Javnu ustanovu „Srednju školu“ Konjic, gdje je broj učenika za prikazane školske godine pao s 914 na 860 učenika. Obrazovni programi koje ova mješovita srednja škola nudi su:

- opća gimnazija (IV stepen);
- tehničke škole (IV stepen);
- stručne škole (III stepen).

Tabela 8. Srednje obrazovanje

	Škole	Upisani učenici		Završili školu, 2018/19.	Škole	Upisani učenici		Završili školu, 2019/20.
		Svega	Učenice			Svega	Učenice	
Hercegovačko-neretvanski kanton	31	7.328	3.702	2.203	31	7.055	3.566	2.109
Grad Konjic	1	914	440	234	1	860	429	253
1. Gimnazije	-	176	115	60	-	165	106	51
2. Tehničke i srodne škole	-	505	259	113	-	489	256	126
3. Stručne/strukovne škole	-	233	66	61	-	206	67	76

Izvor: Federalni zavod za statistiku⁷

7 Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: <http://fzs.ba/index.php/2021/06/30/kantoni-u-brojkama/> [pristupljeno: 16. 3. 2022].

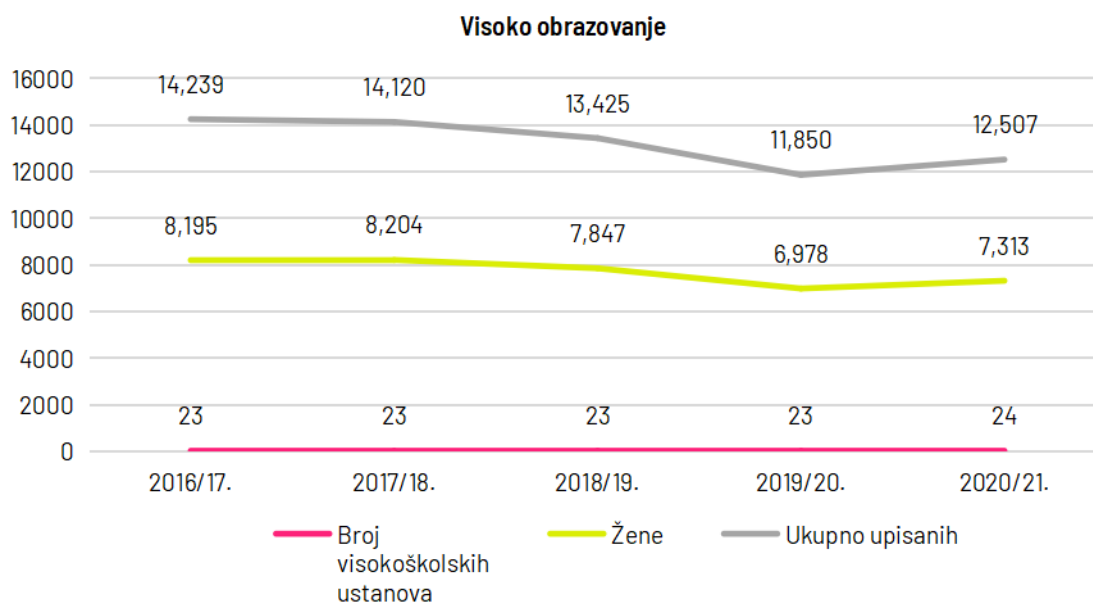
Visoko obrazovanje

Grad Konjic, prema dostupnim informacijama, ima jednu privatnu visokoškolsku ustanovu („Visoka škola za turizam i menadžment“ Konjic) koja djeluje u Konjicu. Međutim, ova ustanova nije navedena⁸ na listi akreditiranih visokoškolskih ustanova u BiH, koju odobrava Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranja kvaliteta Bosne i Hercegovine. Također, ova ustanova se ne navodi u biltenima koje objavljuje Federalni zavod za statistiku a tiču se visokog obrazovanja na entitetskom ili kantonalnom nivou (HNK). Zbog toga nisu javno dostupni podaci o broju upisanih studenata i broju studenata koji su završili akademsko obrazovanje, po akademskim godinama.

Studenti iz Konjica svoje obrazovanje nastavljaju uglavnom na univerzitetima u Mostaru i Sarajevu. Kada se posmatra visoko obrazovanje u HNK, može se primijetiti trend pada od 2016. do 2019. godine. Trend pokazuje pad ukupnog broja studenata iz 2016. godine s 14.239 na 11.850 u 2019. godini. Interesantan je pokazatelj da je 2020. godine broj studenata porastao u odnosu na godinu ranije. Također, važno je napomenuti da je 2020. bila prva godina pandemije COVID-19. Broj visokoškolskih ustanova u HNK se također povećao za jednu novu ustanovu 2020. u odnosu na godinu ranije.

Pregledom podataka prema spolnim karakteristikama uviđa se da je udio žena u ukupnom broju studenata kroz godine konstantan i iznosi oko 58%.

Grafik 1. Visoko obrazovanje

Izvor: Federalni zavod za statistiku⁹

⁸ http://hea.gov.ba/akreditacija_vsu/

⁹ Ibid.

Nivo obrazovanja mladih u Konjicu

Rezultati analize pokazuju da najveći postotak ispitanih mladih u Konjicu ima završenu neku srednju četverogodišnju školu, tj. njih 44,4%. Uz to, rezultati analize pokazuju da unutar ove kategorije obrazovanja prema tipu naselja dominiraju mladi iz gradskih sredina, a kada je u pitanju spol, dominiraju muškarci. Mladih s trogodišnjom (stručnom) srednjom školom ima 9,5%. Srednje stručne škole u većoj mjeri završavaju muškarci te mladi iz vangradskih područja.

Ukupno mladih s kompletiranim nekim vidom srednjeg obrazovanja (trogodišnja ili četverogodišnja škola) ima 53,9%.

Postotak mladih koji imaju fakultetsko i više obrazovanje (magisterij i doktorat) čini ukupno 15,2% ispitanih. Najveći udio u ovom postotku svakako su mladi s nivoom bakalaureata/bachelora, odnosno 11,4% njih. Interesantan je pokazatelj da je kod fakultetski obrazovanih osoba više muškaraca u odnosu na žene te mladih iz gradskih sredina u odnosu na mlade iz vangradskih sredina.

Kada govorimo o mladima koji imaju osnovno obrazovanje, njih prema analizi ima 28,5%. Međutim, važno je imati u vidu da u ovu kategoriju spadaju i mladi koji su još uvijek u procesu srednjoškolskog obrazovanja, a ne samo mladi koji imaju završenu isključivo osnovnu školu. Pitanje na koje su mladi odgovarali odnosilo se na to da navedu najviši pohađani i kompletirani nivo obrazovanja, te su mladi koji pohađaju srednje škole navodili da su kompletirali osnovno obrazovanje.

Tabela 9. Posljednji završeni stepen obrazovanja

Za početak, recite koji je najviši stepen obrazovanja koji ste završili.	Muškarci	Žene	Gradsko	Vangradsko	Ukupno
Doktorat	0%	0,5%	0%	0,5%	0,3%
Magisterij	2,3%	4,6%	2,9%	4%	3,5%
Fakultet, bakalaureat/bachelor	13,8%	9,3%	15,2%	8,1%	11,4%
Viša škola – 2 godine dodatnog obrazovanja nakon srednje škole	1,7%	1%	2,3%	0,5%	1,4%
Srednja škola – četverogodišnja	52,3%	37,4%	50,3%	39,4%	44,4%
Srednja stručna škola – trogodišnja	14,4%	5,1%	5,8%	12,7%	9,5%
Završena osnovna škola	14,9%	40,6%	21,7%	34,3%	28,5%
Nezavršena osnovna škola	0%	1%	1,2%	0%	0,5%
Ne želi odgovoriti	0,6%	0,5%	0,6%	0,5%	0,5%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Prestanak daljeg školovanja

Ispitivanje uzroka prekida školovanja kod mladih osoba je sastavni dio svake analize o položaju i potrebama mladih. Prema kriterijima Evropske unije, mladi u dobi između 18 i 24 godine koji su završili najviše srednju trogodišnju školu i nisu nastavili dalje obrazovanje posmatraju se kao grupa mladih koja prerano napušta obrazovni sistem.

Kada je u pitanju razlog prestanka školovanja, kod mladih u Konjicu naročito se ističu dva odgovora. Naime, od ukupnog broja mladih njih 15,2% nije nastavilo dalje obrazovanje jer nije vidjelo svrhu u daljem obrazovanju, dok je 11,9% mladih kao razlog prestanka daljeg školovanja navelo pronalazak stalnog zaposlenja.

Navedena dva razloga također se ističu i kada gledamo spolne razlike među mladima. Naime, od ukupnog broja osoba koje su odabrale nedostatak perspektive kao razlog prekida školovanja, muškarci čine 76,8%, dok žene čine 23,2%.

Od ukupnog broja ispitanih koji su kao razlog prekida školovanja naveli pronalazak stalnog zaposlenja, muškarci čine 68,2%, dok žene čine 31,8%.

Tabela 10. Prestanak školovanja

Koji su razlozi zbog kojih niste nastavili školovanje?	Muškarci	Žene	Ukupno mladi
Zbog finansijskih razloga	47,6%	52,4%	5,7%
Nisam vidio perspektivu u daljem obrazovanju	76,8%	23,2%	15,2%
Pronašao sam stalno zaposlenje	68,2%	31,8%	11,9%
Zbog obaveza u vezi s poljoprivrednim poslovima kod kuće	42,9%	57,1%	1,9%
Zbog obaveza u kući (kućanski poslovi)	53,3%	46,7%	4,1%
Završio sam magisterij/doktorat i smatram da mi je to dovoljno	40%	60%	4,1%

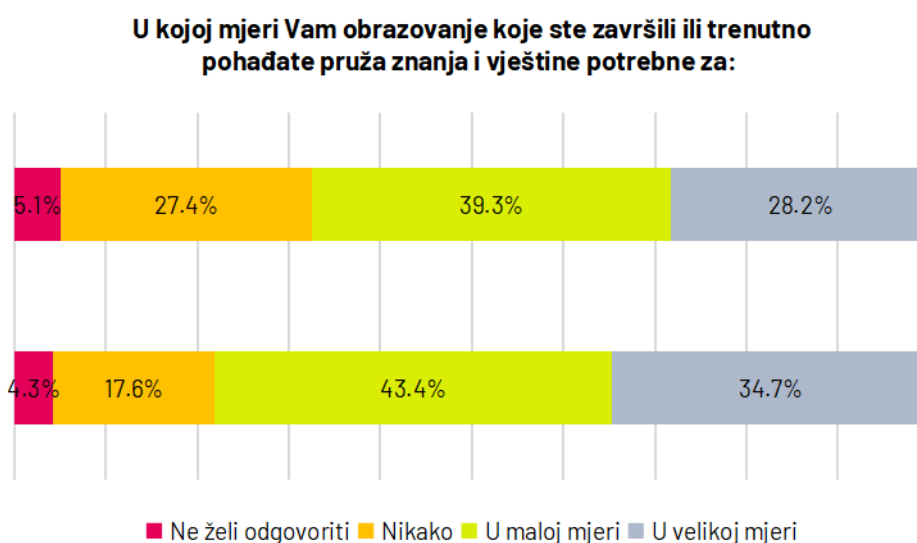
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Adekvatnost obrazovanja

Mladi u Konjicu uglavnom nemaju pozitivan stav o tome da će im formalno obrazovanje koje im je pruženo pomoći prilikom nastavka školovanja ili eventualnog zaposlenja u struci. Naime, dvije od tri mlade osobe u Konjicu smatraju da će im obrazovanje koje trenutno pohađaju pomoći u maloj mjeri ili nikako prilikom zaposlenja u struci. S druge strane, 28,2% mladih smatra da će im trenutno obrazovanje u velikoj mjeri pružiti znanje i vještine potrebne za zaposlenje u struci.

Trenutno obrazovanje, prema mišljenju 34,7% mladih, će im u velikoj mjeri pružiti znanje i vještine da nastave obrazovni proces. Rezultati pokazuju da 61% mladih u Konjicu smatra da im stečeno obrazovanje u maloj mjeri ili nikako ne pruža vještine potrebne za nastavak daljeg obrazovanja.

Grafik 2. Adekvatnost obrazovanja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

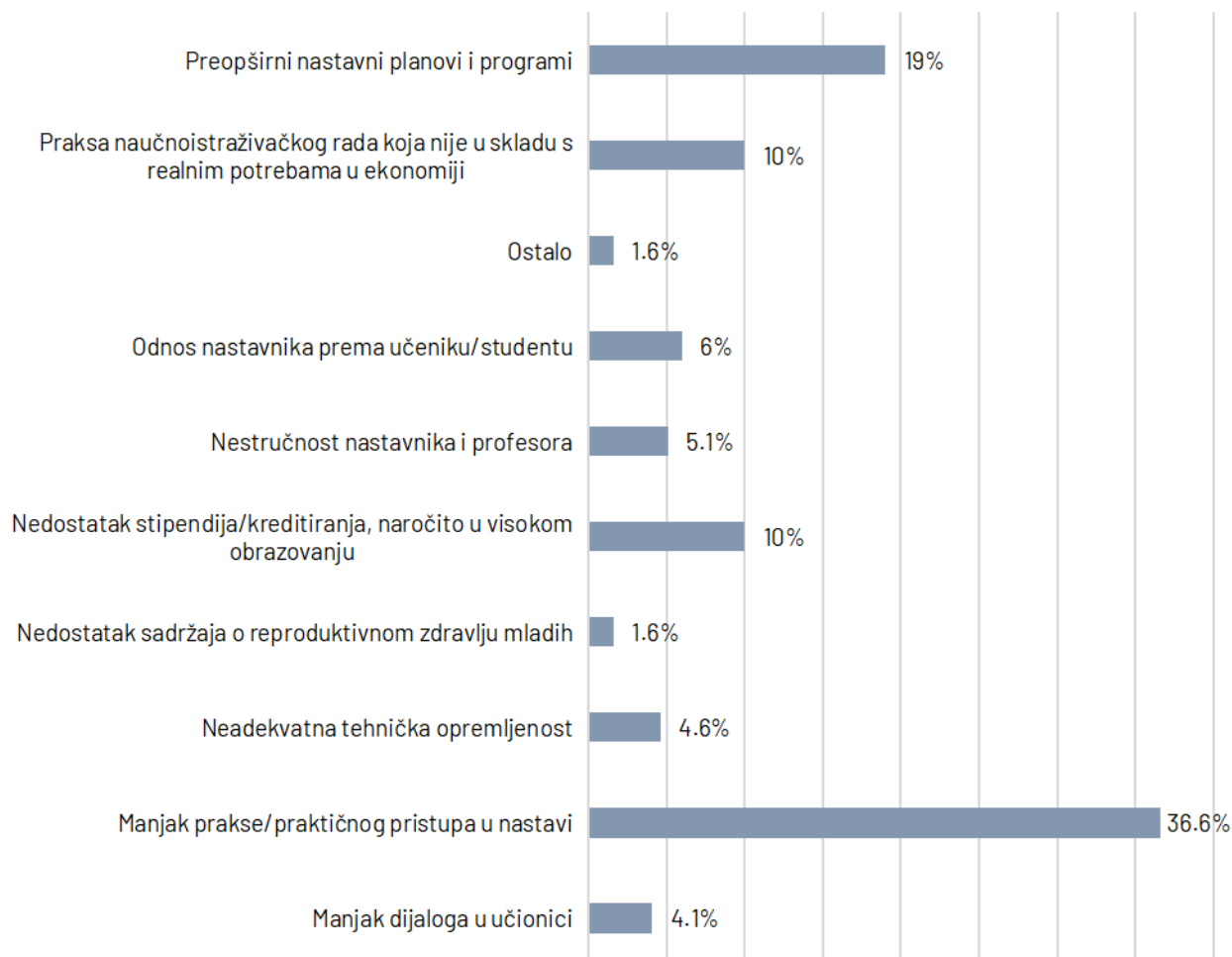
Kvalitet nastave

Kvalitetna nastava je jedan od preduslova za dalje obrazovanje ili zaposlenje u struci. Odgovori u anketi su pokazali da 43,1% mladih nikako nije imalo praktičnu nastavu dok su pohađali redovno obrazovanje. Mladi u Konjicu su naveli da je nedostatak praktične nastave jedan od problema formalnog obrazovanja koji prioritarno treba rješavati.

Rezultati analize pokazuju da je 36,6% mladih u Konjicu mišljenja da postoji manjak praktične nastave, što je potrebno unaprijediti. Nešto manje od jedne petine mladih (19%) smatra da je neophodno promijeniti preopširne nastavne planove i programe. Praksa naučnoistraživačkog rada koja nije u skladu s realnim potrebama u ekonomiji i nedostatak stipendija/kreditiranja u obrazovanju dvije su stvari koje su mladi u Konjicu također naznačili kao polja u obrazovanju kojima su potrebni posebna pažnja i poboljšanje.

Grafik 3. Unapređenje formalnog obrazovanja

Šta je od ponuđenog neophodno izmijeniti na polju formalnog obrazovanja?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Važnost praktične nastave i njen manjak mladi su posebno naglasili na fokusnoj grupi.

„Ne. U suštini, praktična nastava ni za jednu školu nema. Imamo predmet praksa, ali većinom je to na teoriji zasnovano. Tek su sad krenuli projekti vezano za deficitarna zanimanja. Znači, ne kao za turističku ili elektrotehničku školu nego ove trogodišnje škole koje nama nedostaju za ovu našu privrednu zonu.“

„Dpćenito ove tehničke škole, one imaju manje praksu, a one bi trebale da imaju više prakse. Znači, to bi im trebao biti glavni prioritet – praksa. Tehničke manje-više, one više gledaju na tehnički dio, na materijal. Dok je u praksi sve i sve. Njima je to posao. Oni od toga zavise. Naprimjer, ja sam završio turističku školu, četiri godine. I za te četiri godine mi nismo 3-4 puta izašli vani. Obišli neki grad, nešto na taj fazon.“

Neformalno obrazovanje

Neformalno obrazovanje označava ono obrazovanje koje se stječe izvan formalnih obrazovnih institucija. Udio mladih u gradu Konjicu koji su pohađali neki kurs ili bilo koji oblik neformalne obuke ili edukacije u prošlosti, a koji nije u programu redovnog školovanja, iznosi 40,2%. Udio mladih koji bi željeli polagati neki kurs u budućnosti je manji i iznosi 34,6%.

Poređenjem određenih kategorija, rezultati analize pokazuju da je veći postotak mladih unutar gradskog područja (45,6%) pohađao neki kurs ili oblik neformalnog obrazovanja u odnosu na mlade iz vangradskih područja (35,6%).

Kada se posmatraju mladi prema starosnim grupama, vidi se da jedino kod mladih od 15 do 19 godina raste postotak onih koji bi željeli pohađati oblike neformalnog obrazovanja (37,2%) u odnosu na one koji su ih pohađali (35,2%), dok ostale starosne kategorije pokazuju pad interesa za pohađanjem kurseva i neformalnih obuka u budućnosti.

Analiza odgovora po spolu pokazuje da je veći postotak muškaraca (40,8%) pohađao kurs ili neki vid neformalnog obrazovanja u odnosu na postotak žena (39,7%). Također, kod muškaraca je veća želja za pohađanjem kurseva u budućnosti.

Tabela 11. Neformalno obrazovanje

	Gradsko	Vangradsko	15–19 godina	20–24 godine	25–30 godina	Muškarci	Žene	Ukupno
Pohađali su kurs	45,6%	35,4%	35%	40,5%	46,7%	40,8%	39,5%	40,1%
Željeli bi pohađati kurs	35,7%	33,3%	37,1%	26,4%	40%	37,4%	31,8%	34,4%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Svijest o važnosti neformalnog obrazovanja je u razvoju kod mladih u Konjicu. Neophodno je mladima omogućiti pristup neformalnom obrazovanju.

„Ja mogu reći da je Konjic kao grad osakaćen po pitanju neformalnog obrazovanja. Kao što je kolegica spomenula, nedavno je tek počelo to, ali i dalje u Konjicu postoji taj neformalni kurs koji se plaća, što za razliku od univerzitetskih gradova, Sarajevo, Mostar, Banja Luka, Tuzla, gdje uvijek imaju neke edukacije gdje ja vidim da poznanici iz tih gradova stalno putuju negdje, stalno su na nekim seminarima, plaćenim obrazovanjima, što kod nas nema. Odnedavno su počele te radionice na kojima sam ja bio upućen, a do tada sam bio pasivan, gdje sam smatrao da ja kao mladi to ne trebam. Bio sam nezainteresiran dok nisam shvatio ozbiljnost da sve te radionice i seminari, to neformalno obrazovanje donosi bodove kako u budućem zaposlenju tako i za nas kao individue. Zato smatram da je Konjic tek u fazi nastanka da postane taj grad koji podržava neformalno obrazovanje, koje mladi neće da plaćaju, jer je veliki problem taj što mladi čim vide da moraju platiti neki kurs, oni će odustati od toga.“

Putem neformalnog obrazovanja mlade osobe na prostoru Konjica mogu se opremiti vještinama i znanjima koji su od važnosti za lokalne kompanije.

Kompanije u Konjicu, prema Analizi¹⁰ iz 2021. godine, su, kada su u pitanju visokokvalificirani radnici, naglasile važnost sljedećih vještina: timski rad, komunikativnost, radna etika, osnovna znanja i vještine potrebne za radno mjesto, sposobnost za nezavisan i samostalan rad, osnovno poznavanje rada na računaru, poznavanje engleskog jezika i funkcionalna pismenost.

S druge strane, kada su u pitanju radnici sa srednjom stručnom spremom, potrebne vještine, prema mišljenju kompanija iz Konjica, jesu: timski rad, komunikativnost, radna etika, osnovna znanja i vještine potrebne za radno mjesto, kreativnost i inovativnost.

---

10 Centar za razvojne evaluacije i društvena istraživanja (2021). Analiza lokalnog tržišta rada – srednjeročna prognoza kretanja po zanimanjima za period 2020–2025 Opština Konjic. Dostupno na: https://credi.ba/wp-content/uploads/2021/09/Konjic_report-CREDI-PK.pdf [pristupljeno: 10. 6. 2022].

Rad, zapošljavanje
i preduzetništvo
mladih

RAD, ZAPOŠLJAVANJE I PREDUZETNIŠTVO MLADIH

Statistički podaci koji pokazuju procentualno ili brojčano stanje na tržištu rada trebaju biti uzeti s rezervom. Više faktora određuje radni status jedne osobe. S druge strane, teško je utvrditi radni status određenog dijela populacije koji može biti nezaposlen a istovremeno neregistriran na birou za zapošljavanje. Javne službe se uglavnom vode brojevima osoba koje su prijavljene na biro za zapošljavanje i koje ulaze u evidenciju nezaposlenih osoba. Također, osobe su dužne da periodično javljaju da se njihov status nije promijenio jer, ako se ne prijave, bivaju brisane iz evidencije. Važno je navesti i „rad na crno“, gdje osoba jeste prijavljena na biro, ali obavlja poslove za koje je plaćena.

Međunarodna organizacija rada (MOR) nalaže da se prilikom definiranja nezaposlenosti u obzir uzimaju tri kriterija, odnosno:

- da su osobe starije od dobne granice određene za mjerenje ekonomski aktivnog stanovništva koje su tokom mjernog perioda bile bez posla;
- da su osobe tokom navedenog perioda u svakom momentu bile na raspolaganju za posao i
- da su osobe aktivno tražile posao.

Iako ova definicija nastoji obuhvatiti širi aspekt, ipak izostavlja veliki broj osoba koje su u mogućnosti da rade, ali ne traže posao jer misle da ga ne mogu naći. Takve osobe nisu obuhvaćene ovom definicijom. Uzme li se u obzir navedeni okvir, nameće se zaključak da je broj nezaposlenih mladih moguće svesti isključivo na procjenu, a ne na tačan podatak.

Kada je u pitanju politika zapošljavanja, manje nadležnosti se nalaze u okviru djelovanja lokalnih zajednica. Ipak, saradnja lokalne zajednice i viših nivoa vlasti može dovesti do unapređenja i poboljšanja situacije na tržištu rada.

Pozitivan primjer predstavlja planirani izdatak u Budžetu Grada Konjica za 2022. godinu u okviru aktivnog zapošljavanja, gdje su predviđena sredstva u iznosu od 500.000,00 KM, što je 2,4% od ukupnog budžeta. U Budžetu za 2021. godinu iznos za navedenu stavku je iznosio 700.000,00 KM i procentualno je činio 3,4%.¹¹

Broj nezaposlenih osoba u općoj populaciji u HNK¹² je na dan 31. 3. 2022. godine iznosio 28.963 i taj broj je manji u odnosu na prosječni broj nezaposlenih za prethodne tri godine (2021, 2020. i 2019. godinu).

11 Budžet Konjic (2021). Dostupno na: <https://www.konjic.ba/ba/e-obraci/budzet-opcine-konjic.html?download=414:bud%C5%BEet-za-2022-godinu> [pristupljeno: 25. 5. 2022].

12 Služba za zapošljavanje HNK (2022). Statistički bilten. Dostupno na: <https://www.szzhnz-k.ba/statistika.php> [pristupljeno: 25. 5. 2022].

Tabela 12. Pregled stanja i fluktuacije nezaposlenih osoba tokom mjeseca aprila 2022. godine

BIRO	Prosječan broj nezaposlenih u 2019.	Prosječan broj nezaposlenih u 2020.	Prosječan broj nezaposlenih u 2021.	Stanje na 31. 3. 2022.
ČAPLJINA	2.864	3.085	3.110	2.850
ČITLUK	2.436	2.952	3.077	2.850
JABLANICA	1.987	2.101	2.010	1.924
KONJIC	3.720	3.880	3.690	3.546
MOSTAR	14.299	15.439	14.758	13.891
NEUM	298	335	336	356
PROZOR – RAMA	1.783	1.845	1.806	1.771
RAVNO	36	37	36	38
STOLAC	1.818	1.872	1.831	1.737
UKUPNO	29.241	31.546	30.654	28.963

Izvor: Služba za zapošljavanje HNK¹³

Interesantan je pokazatelj da grad Čapljina, iako prema popisu iz 2013. ima više stanovnika u odnosu na Konjic, ima manji prosječan broj nezaposlenih. S druge strane, broj nezaposlenih na birou u Konjicu u posljednje dvije godine je u padu.

Poređenjem broja nezaposlenih mladih i nezaposlenog ukupnog stanovništva pokazuju se razlike u trendovima. Naime, u kategoriji ukupnog stanovništva trend pada nezaposlenih je primjetan u posljednje dvije godine u HNK. Kada su u pitanju mladi u HNK, trend pada nezaposlenih je primjetan u posljednje tri godine. Također, bilježi se trend pada broja nezaposlenih žena. Najveći pad broja nezaposlenih bilježi se u kategoriji mladih starosti od 20 do 24 godine s 3.545 u 2020. godini na 2.602 u 2022. godini. Gledano prema spolu, udio nezaposlenih žena u ukupnom broju nezaposlenih od 25 do 29 godina iznosi oko 55%.

Unutar dobne kategorije starosti od 20 do 24 godine procentualno ima manje nezaposlenih žena, tj. oko 46% u odnosu na muškarce. Najmanji procentualni udio nezaposlenih žena je u kategoriji mladih od 15 do 19 godina, gdje se taj postotak kreće od oko 40%.

13 Služba za zapošljavanje HNK (2022). Statistički bilten. Dostupno na: <https://www.szzhnz-k.ba/statistika.php> [pristupljeno: 25. 5. 2022].

Tabela 13. Pregled broja nezaposlenih osoba u HNK po godinama starosti na dan 30. 4. 2022.

STAROSNA DOB		Datum			
		30. 4. 2019.	30. 4. 2020.	30. 4. 2021.	30. 4. 2022.
15-19 godina	Ukupno	650	766	691	517
	Žena	268	310	256	197
20-24 godine	Ukupno	3.360	3.545	3.347	2.602
	Žena	1.574	1.681	1.554	1.191
25-29 godina	Ukupno	3.394	4.101	4.023	3.501
	Žena	1.894	2.319	2.251	1.948

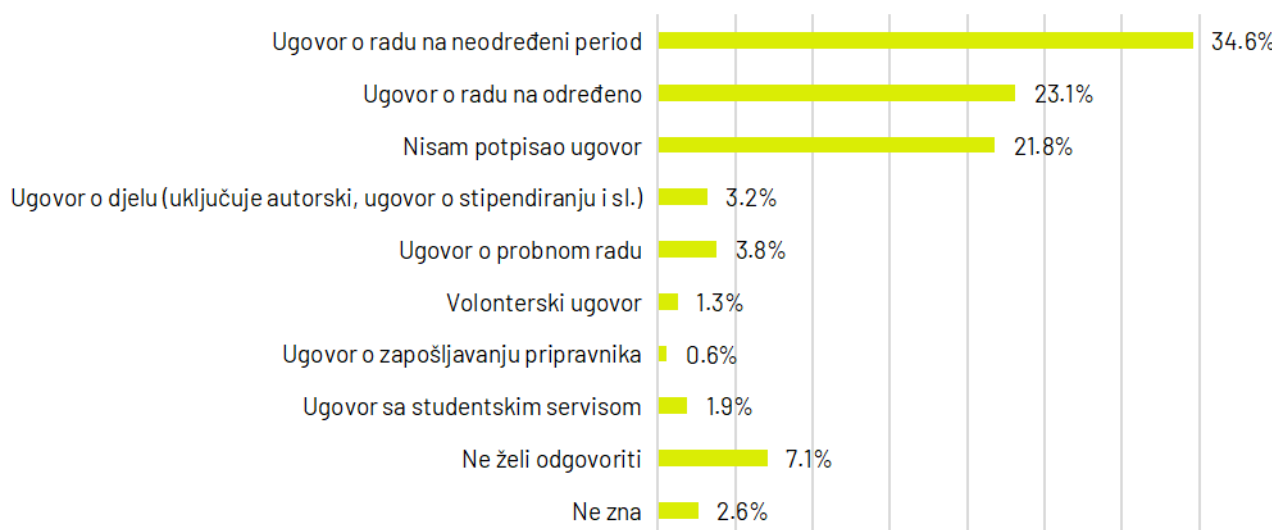
Izvor: Služba za zapošljavanje HNK¹⁴

Tržište rada

Analizom odgovora koje su dale osobe koje su se izjasnile da su u radnom odnosu dolazi se do podatka da je 34,6% ispitanih mladih u Konjicu u radnom odnosu na neodređeni period. Ugovor na određeno ima 23,1% ispitanih, dok svaka peta osoba koja je rekla da je u radnom odnosu nije potpisala ugovor s poslodavcem. Problem „rada na crno“ kod kategorije mladih osoba u gradu Konjicu traži poseban pristup radi njegovog rješavanja.

Grafik 4. Vrsta ugovora kod zaposlenih mladih

Na Vašem glavnom poslu, koju vrstu ugovora ste potpisali s poslodavcem?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

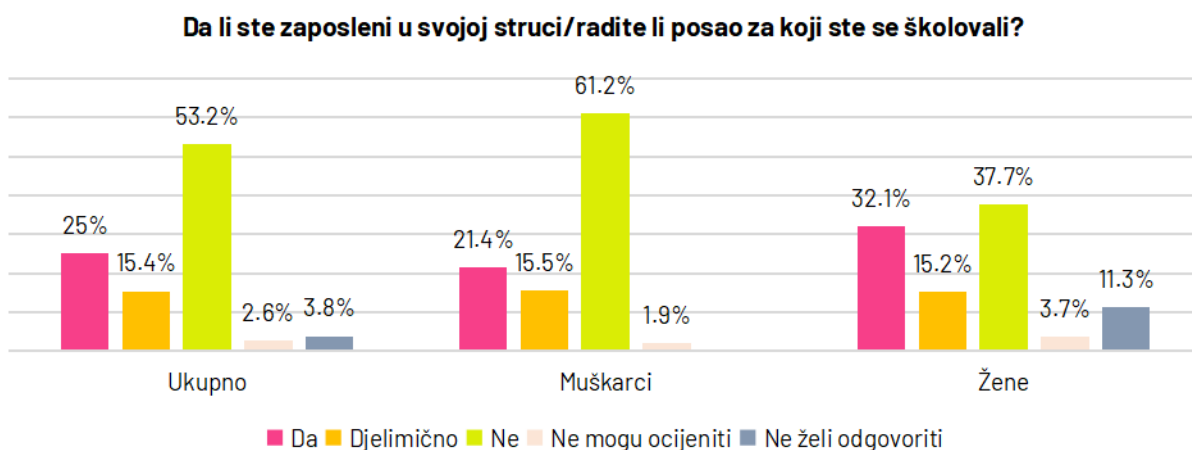
Kada je u pitanju redovnost plata i isplate, 82,7% ispitanih se izjasnilo da platu prima redovno, dok se 8,3% mladih izjasnilo da platu prima neredovno ili ne prima nikako.

Usklađenost obrazovanja i radnog mjesta

Analiza rezultata pokazuje da jedna od četiri mlade osobe u Konjicu obavlja posao za koji se školovala.

Gledano prema spolu, postotak muškaraca koji obavlja posao za koji je školovan iznosi 21,4%, dok je, s druge strane, kod žena taj postotak povoljniji i iznosi 32,1%. Navedeni postoci pokazuju da je potrebno uvezati potrebe tržišta rada s formalnim obrazovanjem, gdje će se povećati broj mladih koji rade u struci za koju su se školovali.

Grafik 5. Odnos obrazovanja i radnog mjesta

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Pripravnički staž, obuka i praksa

Prema mišljenju mladih, jedan od razloga nesprenosti za tržište rade uslovljen je i planom i programom u obrazovnim institucijama. Naime, mladima nisu pružene vještine i znanja potrebna za zaposlenje u struci u kojoj se obrazuju.

„Pa definitivno. Mi smo evo učili, ja kao ekonomski tehničar, učili smo iz knjiga iz hiljadu devetsto šezdeset i neke godine i definitivno nas nisu pripremili. Ne kažem da su ovdje profesori loši ili da nemaju znanja, već upravo se vraćamo na onaj plan i program, koji nije jednostavno zadovoljavajući, jer mi bismo i kroz neku teoriju mogli sebe pripremiti za tržište rada, ali jednostavno ne možemo jer teorija u ekonomskoj nema veze sa sadašnjim svijetom. Apsolutno nikakve.“

„Sada bez obzira na to da li si završio ekonomski fakultet ili ekonomsku školu poslodavci traže da znaš barem u jednom od programa raditi, a mi apsolutno ne znamo ući u program, a postoje programi.“

„Po mom mišljenju, trenutna situacija u Konjicu je da najbolje prolaze stručne škole. Općenito zanati. Trenutno, sve zaposlenje je zanat. Znači nema nikakve veze sa školom koju sam ja završio, jednostavno potražnja za zanatima je ogromna u Konjicu i najviše te praktične škole, odnosno zanati, majstori, automehaničari, odnosno što se tiče nekih majstorluka, tu je velika potražnja, tu je tržište veliko. Iz mog iskustva, ja bih izgubio tri ili četiri godine na fakultetu nekom i ne bih možda našao posao, a za to vrijeme sam u nekoj firmi postigao neko znanje, neku platu, napredovao za te godine koje bih odvojio za fakultet. I finansije neke da sam našao neki stalni posao.“

Prema mišljenju mladih, plaćena praksa i pripravnički staž bi uveliko pomogli da se premosti jaz između završenog obrazovanja i prvog stečenog radnog iskustva.

„U suštini, naša općina kao institucija prima tih 20 službenika, pripravnika, a smatram da bi se trebale uvezati škole i javne institucije, gdje bismo mi mogli... evo, gdje trebaju mašinci, hemičari, a ne samo pravnici i ekonomisti... Da se uvežu sve institucije, pa čak i privatni sektor, kako bi mogli što više pripravnika dobiti. To je nekih pedesetak mladih ljudi otprilike na godišnjem nivou u Konjicu, što smatram da nije veliki broj da se svima nađe to prvo zaposlenje, taj pripravnički staž. Jer mladi kad ne mogu dobiti pripravnički staž, oni odoše iz Konjica. I nema ih nakon školovanja uopće u Konjicu. Ja sam jedna od rijetkih od svog društva koja je u Konjicu i pripravnički staž isto nisam mogla dobiti nego sam morala dalje tražiti. Jednostavno, sve moje kolege su otišle van Konjica, nisu ostale, i našle su zaposlenje van općine.“

„Ono što ja mogu reći, ako mogu, je recimo da je prema zakonu u Evropskoj uniji da svi učenici srednjih škola, visokih škola, na svojim raspustima moraju obavljati praksu, što kod nas nije slučaj. Pošto su kolegice rekly da su turistički tehničari, one da su u Evropskoj uniji, dobile bi mjesec dana da odrade plaćeno u hotelu, u turističkoj agenciji, prema zakonu. To kod nas nema. Ja sam bio jedan od tih učenika koji je otišao van države u Evropsku uniju da bi stekao to iskustvo, da bi stekao raditi, gdje sam dobio priliku da mogu raditi u drugoj državi i gdje sam stekao ono što ja želim studirati. Do tada je bila jedna branša, sad je sasvim druga nakon što sam stekao uvid u rad. I to je to što naša vlada može da uradi i što mislim da treba uvesti neku tu obaveznu praksu na ljeto za djecu.“

Prema rezultatima analize¹⁵ iz 2021. godine, oko 60% ispitanih kompanija na prostoru Konjica izjasnilo se da ima interes da prima učenike na praktičnu nastavu, dok je taj postotak kada su u pitanju studenti oko 45%.

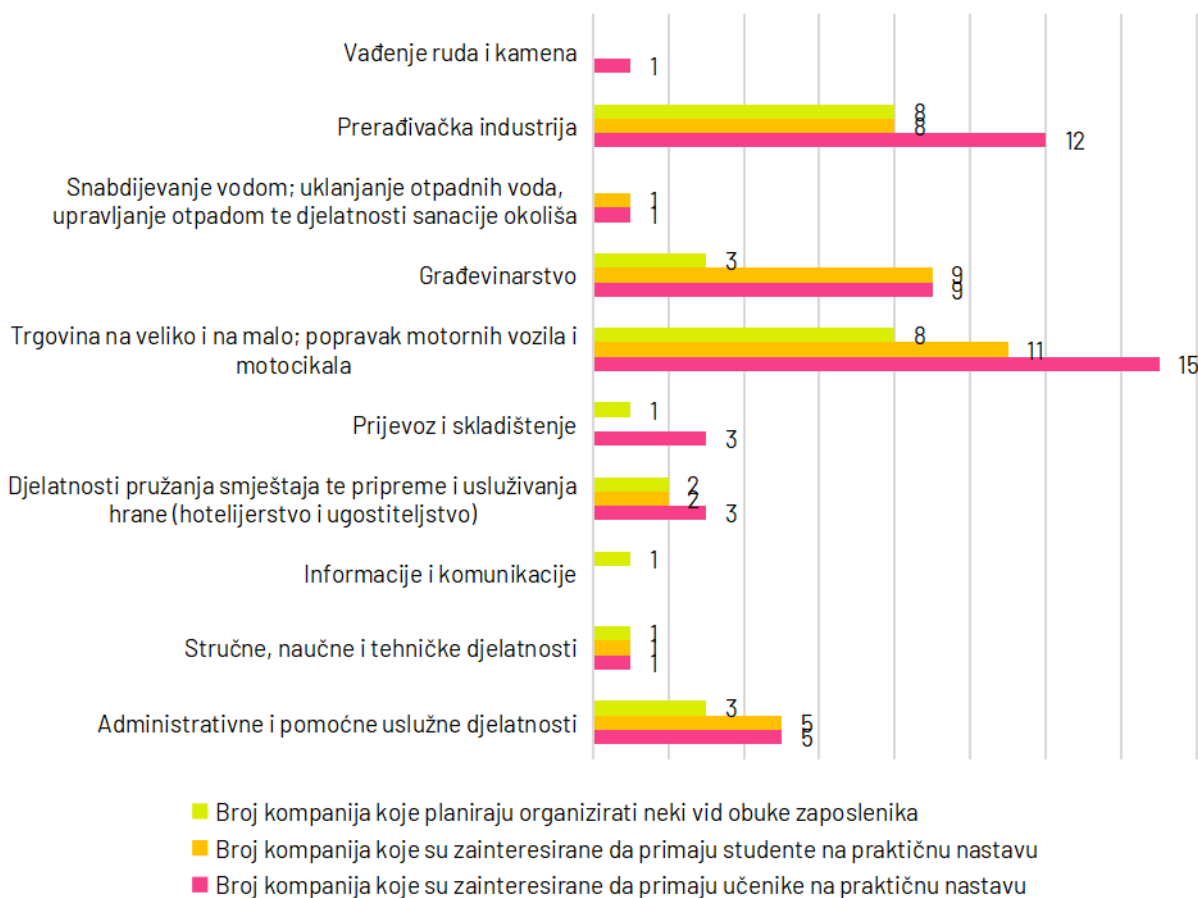
Kada je u pitanju plaćena praksa, oko jedne trećine kompanija se izjasnilo da ne planira plaćati učenike i studente na

¹⁵ Centar za razvojne evaluacije i društvena istraživanja (2021). Analiza lokalnog tržišta rada – srednjeročna prognoza kretanja po zanimanjima za period 2020–2025 Opština Konjic. Dostupno na: https://credi.ba/wp-content/uploads/2021/09/Konjic_report-CREDI_PK.pdf [pristupljeno: 10. 6. 2022].

praktičnoj nastavi, dok je 35% kompanija spremno da plati praksu u iznosu do 300 KM, a 21% kompanija je spremno da plati i više. Više od dvije trećine ispitanih kompanija je zainteresirano da podijeli informacije o karijernim prilikama za lokalne tražioce posla. Na osnovu navedenih rezultata, nameće se zaključak da je uvezivanje kompanija s jedne strane te studenata i učenika s druge strane neophodno na području grada Konjica. Mladi žele prilike za stjecanje praktičnog i radnog iskustva, dok je značajan dio kompanija koje posluju u Konjicu spreman i ponuditi takve prilike u svojim radnim pogonima.

Gledano prema sektoru djelatnosti, kompanije u Konjicu koje se bave trgovinom na veliko i na malo te popravkom motornih vozila i motocikala pokazale su najveći interes kada je u pitanju prijem studenata i učenika na praktičnu nastavu i obuku zaposlenika. Kada su u pitanju samo učenici, 12 kompanija iz prerađivačke industrije je pokazalo interes da ih primi na praktičnu nastavu.

Grafik 6. Broj kompanija prema sektoru djelatnosti s interesom za obuku zaposlenika, studenata i učenika u 2021. u Konjicu

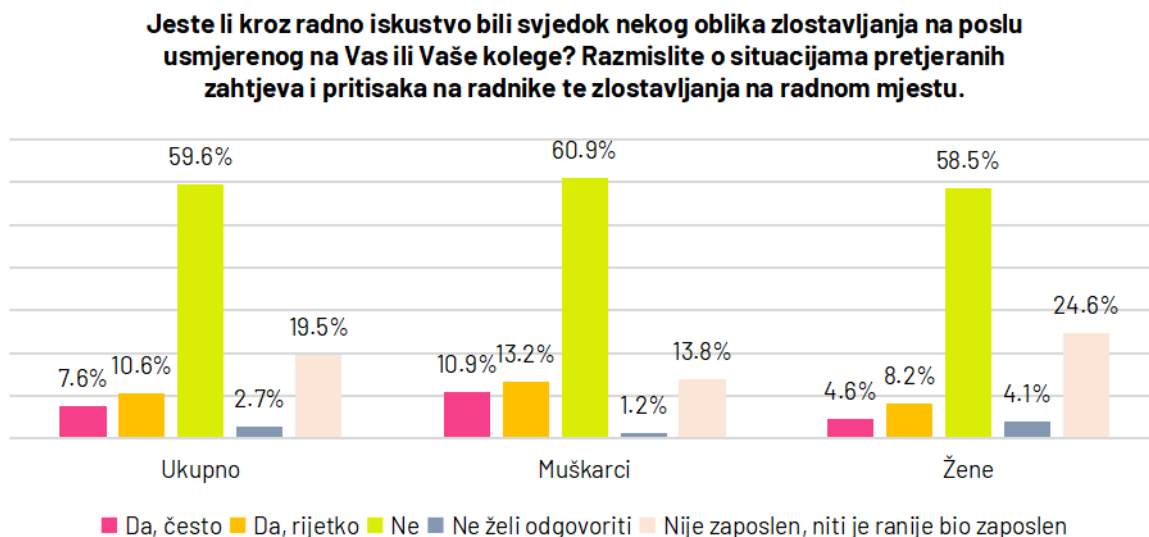
Izvor: Centar za razvojne evaluacije i društvena istraživanja¹⁶

Zlostavljanje na radnom mjestu

Rezultati analize pokazuju da 18,2% mladih u Konjicu tvrdi da je svjedočilo zlostavljanju na radnom mjestu.

Rezultati prikazuju da je nasilje prisutnije među pripadnicima muškog spola u odnosu na ženski spol. Naime, 24,1% ispitanih mladih muškaraca je tvrdilo da su bili svjedokom zlostavljanja na radnom mjestu. S druge strane, taj postotak kod žena je manji i iznosi 12,8%.

Grafik 7. Zlostavljanje na radnom mjestu

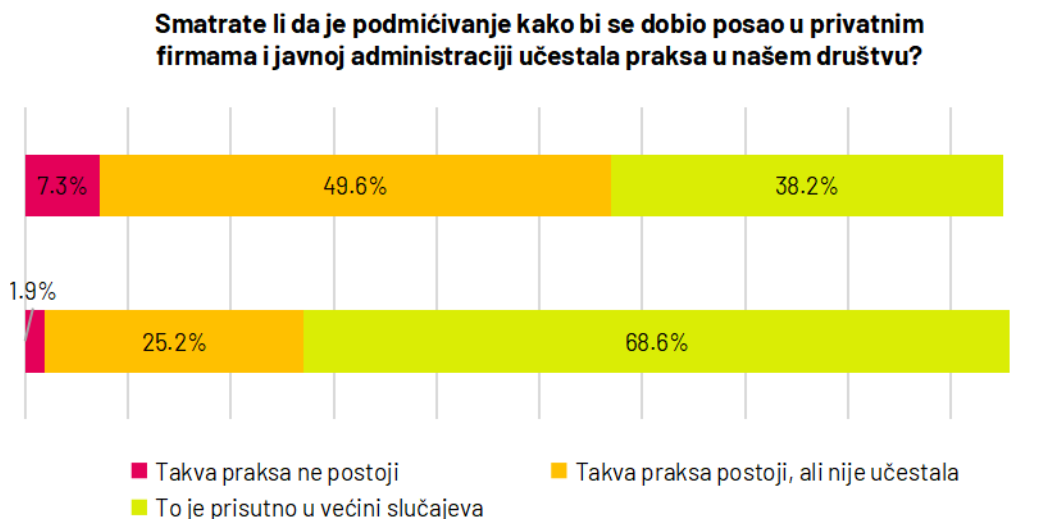
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mito i korupcija pri zapošljavanju

Rezultati analize pokazuju da je 6,8% ispitanih bilo direktni svjedok korupcije prilikom kupovine radnog mjesta, dok postotak onih koji su čuli da se desila kupovina radnog mjesta iznosi 59,3%.

Prema mišljenju mladih, u Konjicu postoji razlika između privatnih kompanija i javne administracije kada je u pitanju podmićivanje prilikom procesa zapošljavanja. Rezultati analize pokazuju da dvije od tri mlade osobe smatraju da je podmićivanje prisutno u većini slučajeva prilikom procesa zapošljavanja u javnoj administraciji. S druge strane, kada su u pitanje privatne kompanije, slaganje s navedenom izjavom iskazalo je procentualno 38,2% mladih.

Grafik 8. Praksa podmićivanja za posao u javnoj administraciji ili privatnoj firmi

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Jedan od razloga zbog kojeg su mladi iskazali želju za radom za strane firme i organizacije jeste nepotizam na domaćem tržištu rada.

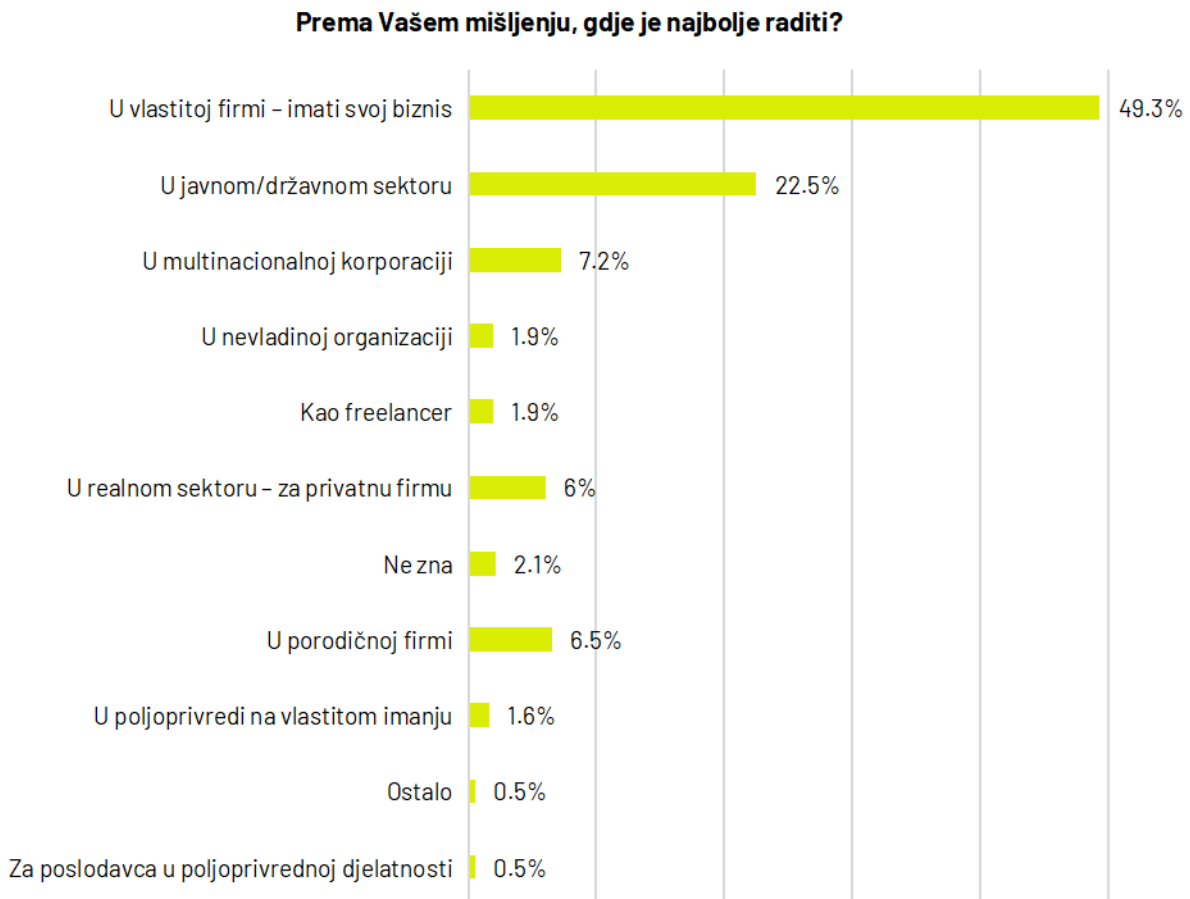
„U nekim firmama gdje su direktori iz stranih država. Jer vjerovatno ti strani direktori neće moći biti potplaćeni, neće imati veliku štelu. Mislim da bi oni više cijenili naše iskustvo, jer ovi naši ne cijene toliko, nego uvijek preko štele. Iako ima malo iskustvo, oni bi ipak preko štele nekog najbližeg, a ne nekog ko ima jako veće iskustvo i jako veće znanje.“

Preduzetništvo mladih

Državna firma i posao u državnoj firmi su dugo vremena smatrani idealnim radnim mjestom. Da dolazi do promjene u mišljenju kod mladih, primjer su, između ostalih, i mladi u Konjicu.

Kada su bili pitani gdje je, prema njihovom mišljenju, najbolje raditi, gotovo polovina, odnosno 49,3% je za odgovor odabralo vlastiti biznis. Na drugom mjestu se nalazi državna firma kao najbolje radno mjesto, prema mišljenju 22,5% mladih.

Grafik 9. Najbolje radno mjesto

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Uzimajući u obzir visok udio mladih koji smatraju da je najbolje raditi u vlastitoj firmi, sljedeće pitanje odnosilo se na to imaju li mladi želju za pokretanjem vlastitog biznisa. Rezultati pokazuju da se više od polovine ispitanih, odnosno 54,7% izjasnilo kako bi željelo pokrenuti vlastiti biznis, ali nije u mogućnosti.

Muškarci nešto više žele pokrenuti vlastite biznise (58%) nego žene (51,8%). Gledajući konkretno mlade osobe koje su pokrenule biznis ili već aktivno rade na pokretanju biznisa, postoji su i dalje na strani muške populacije.

Poredeći mlade na osnovu tipa naselja u kojem žive, 7% ispitanih iz gradske sredine se izjasnilo da je već pokrenulo vlastiti biznis, dok taj postotak kod mladih u vangradskoj sredini iznosi 4,5%.

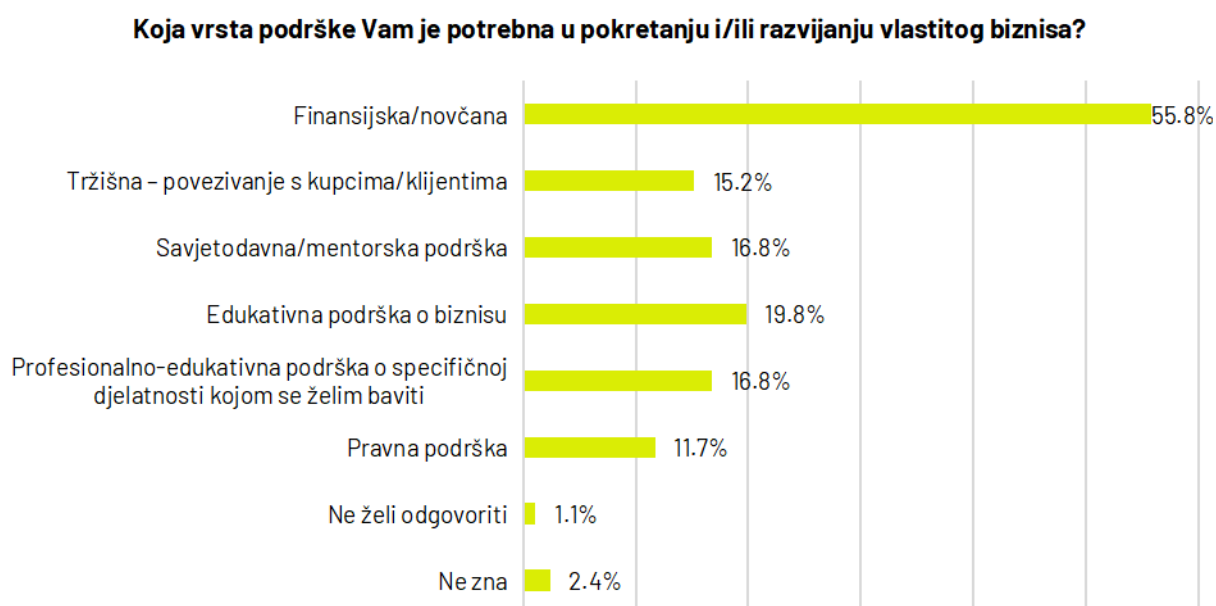

Tabela 14. Stav mladih o pokretanju vlastitog biznisa

Da li biste bili voljni pokrenuti vlastiti biznis?	Muškarci	Žene	Gradsko	Vangradsko	Ukupno
Ne, ni u kojem slučaju	10,3%	15,4%	9,9%	15,7%	13%
Ne zna	9,2%	21%	11,1%	19,2%	15,5%
Ne želi odgovoriti	2,4%	3,1%	2,9%	2,6%	2,7%
Da, ali nisam u mogućnosti	58%	51,8%	56,2%	53,5%	54,7%
Da, i već sam pokrenuo vlastiti biznis	7,5%	4,1%	7%	4,5%	5,7%
Da, i već aktivno radim na pokretanju vlastitog biznisa	12,6%	4,6%	12,9%	4,5%	8,4%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi u Konjicu najviše traže finansijsku podršku za pokretanje biznisa. Ipak, važno je istaći da su mladi istakli potrebu i za drugim vidovima podrške koja im je potrebna i koja će im pomoći u pokretanju vlastitog biznisa. Mladima je potrebna edukativna podrška o biznisu, tj. 19,8% njih je iskazalo potrebu za takvom vrstom podrške. Podrške za koje su mladi također iskazali interes, a koje im lokalna zajednica može omogućiti, jesu: savjetodavna ili mentorska (16,8%), profesionalna podrška o specifičnoj djelatnosti (16,8%) i tržišno povezivanje s kupcima (15,2%).

Grafik 10. Podrška za pokretanje vlastitog biznisa

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Vladini programi zapošljavanja

Rezultati analize pokazali su potrebu za promocijom vladinih programa za zapošljavanje. Naime, 26,8% ispitanih mladih izjasnilo se da je čulo za neki vladin program za zapošljavanje. Od ovog broja, njih 14,2% su ujedno bili i korisnici. Drugačije prikazano, od ukupnog broja mladih u Konjicu, njih 3,8% su korisnici vladinih programa za zapošljavanje.

Grafik 11. Poznavanje vladinih programa za zapošljavanje

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi koji su bili uključeni u neki od program zapošljavanja i samozapošljavanja iskazali su da su se susreli s određenim poteškoćama zbog administrativnih prepreka.

„I samo uvezanost naše općine s ostalim institucijama. Moja prijateljica je dobila od našeg zavoda novac za pokretanje u smislu da su joj plaćeni doprinosi, što je super stvar za mladu osobu koja tek pokreće obrt. Ona je prošla na tom programu regularno. U Općini je bio javni poziv za prostor, dobila je prostor. To je sve super. I prijavila se na onaj javni poziv što se tiče start-upa. Dosta tih ideja je turističkog karaktera ili sezonskog. Nama je obuka tek sad krajem maja. I mislim da je ta obuka trebala biti kako bi se mladi pripremili. Jer od 30 mladih, da 15 prođe, ne mogu jednostavno stići uraditi sve ono što bi trebali u toku ljetne sezone. I druga stvar, baš ta neuvezanost. Moja prijateljica je dan pred kraj završila svu papirologiju zato što je javni poziv za prostore malo kasnio, odnosno ta odluka je kasnila, i to joj je potrebno da preda na biro, i nije ona jedina. I neki koji su dobili sredstva nisu stigli na vrijeme, a javni poziv je bio prije dva-tri mjeseca. I upravo ta neuvezanost je taj veliki problem. Nije to jedan slučaj, takvih ima puno više.“

Socijalna
briga

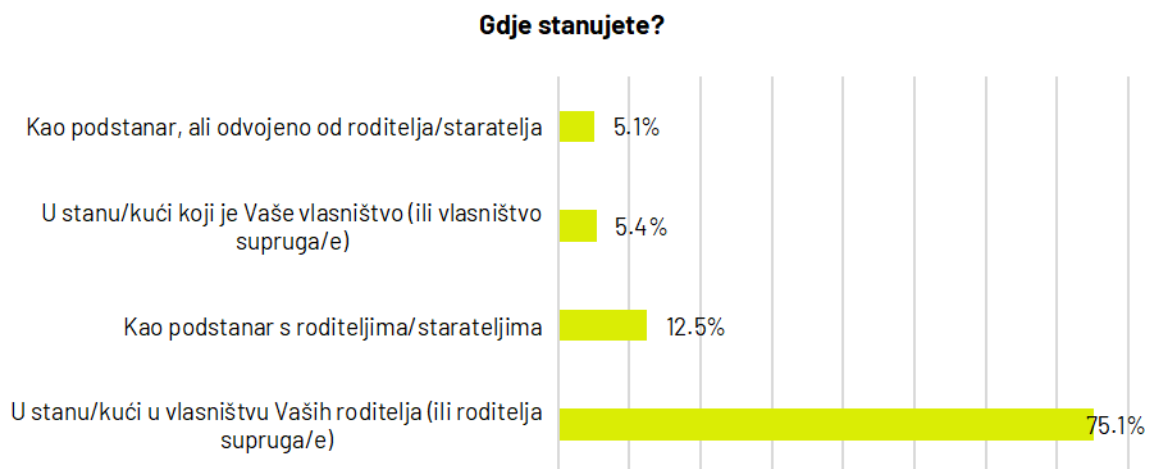

SOCIJALNA BRIGA

Stambena politika

Rješavanje stambenog pitanja predstavlja značajan faktor za mlade osobe u procesu osamostaljenja. U analizi odgovora na upitnik može se primijetiti podatak da 75,1% mladih iz Konjica živi u stanu ili kući koja je u vlasništvu njihovih roditelja, dok 12,5% mladih živi kao podstanar s roditeljima. Prostim zbrajanjem može se zaključiti da 87,6% ispitanih mladih osoba s područja grada Konjica živi s roditeljima u zajedničkom domaćinstvu. S druge strane, ukupno 10,5% mladih ne živi s roditeljima. Preciznije, 5,1% mladih živi kao podstanar, ali odvojeno od roditelja, dok 5,4% mladih živi u kući koja je njihovo vlasništvo ili vlasništvo supruga/e.

Grafik 12. Način stanovanja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Primanja

Kada je riječ o ličnim primanjima, 35,8% mladih iz Konjica je izvijestilo da nema nikakve lične prihode. Dakle, nešto više od jedne trećine mladih nema finansijsku nezavisnost. Jedna petina, odnosno 20,6% mladih nije željelo odgovoriti na pitanje o ličnim prihodima. Od onih mladih osoba koje su odgovorile da imaju određeni mjesečni lični prihod, 8,9% mladih izjavilo je da ima lični prihod do 200 KM, što je ujedno i najfrekventniji odgovor mladih osoba koje imaju lične prihode.

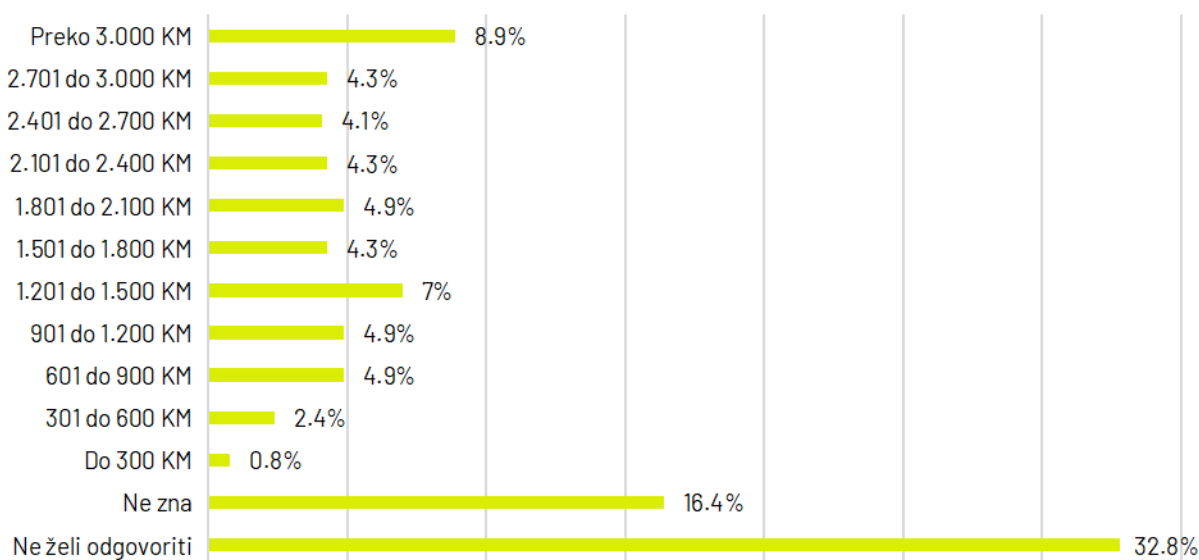
Sljedeći dominantan odgovor se odnosi na mlade koji imaju lična primanja od 801 do 1.000 KM, gdje 7,6% mladih prihoduje novčani iznos u ovom rasponu. Prihod u rasponu od 401 do 800 KM ostvaruje 9,5% mladih, dok 2,4% mladih iz Konjica ostvaruje prihod veći od 2.000 KM.

Skoro trećina mladih (32,8%) nije željela dati odgovor o ukupnim prihodima svih članova njihovog domaćinstva, što je relativno visok postotak za ovu alternativu odgovora, dok je 16,4% mladih izvijestilo da ne zna kolika su ukupna primanja svih članova domaćinstva. Najfrekventniji odgovor se odnosio na ukupna primanja domaćinstva koja su bila u iznosu preko 3.000 KM, gdje je 8,9% mladih izvijestilo da su ukupni prihodi domaćinstva u kojem žive bili u iznosu preko 3.000 KM. Nešto više od petine, odnosno 22% mladih živi u domaćinstvima čiji su ukupni prihodi u rasponu od 1501 do 3.000 KM. Ukupno 7% mladih je izvijestilo da je ukupni prihod domaćinstva u kojem žive u rasponu od 1.201 do 1500 KM, dok 4,9% mladih živi u domaćinstvima čiji su ukupni prihodi u rasponu od 601 do 900 KM i od 901 do 1.200 KM.

Međutim, imajući u vidu visoku stopu odbijanja (32,8%) mladih da odgovore na ovo pitanje, prikazanu disperziju odgovora o visini prihoda u domaćinstvima u kojima mladi žive treba uzeti s rezervom i koristiti je isključivo kao orijentacijski podatak jer su interval pouzdanosti i margina greške za ovo istraživanje narušeni velikim brojem mladih koji su odbili dati odgovor na pitanje o primanjima u domaćinstvu.

Grafik 13. Ukupni prihodi svih članova domaćinstva tokom prošlog mjeseca¹⁷

S kartice ispod odaberite iznos koji odgovara UKUPNIM PRIHODIMA SVIH ČLANOVA VAŠEG DOMAĆINSTVA TOKOM PROŠLOG MJESECA, uključujući i Vas lično – uključiti osim redovnih prihoda i honorare i sve ostale izvore prihoda.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

¹⁷ Zbog visoke stope odbijanja mladih da odgovore na ovo pitanje, navedeni postoci su informativne i orijentacijske prirode, te ne možemo tvrditi da predstavljaju podatke za koje vrijede margina greške i interval pouzdanosti definirani ovim istraživanjem.

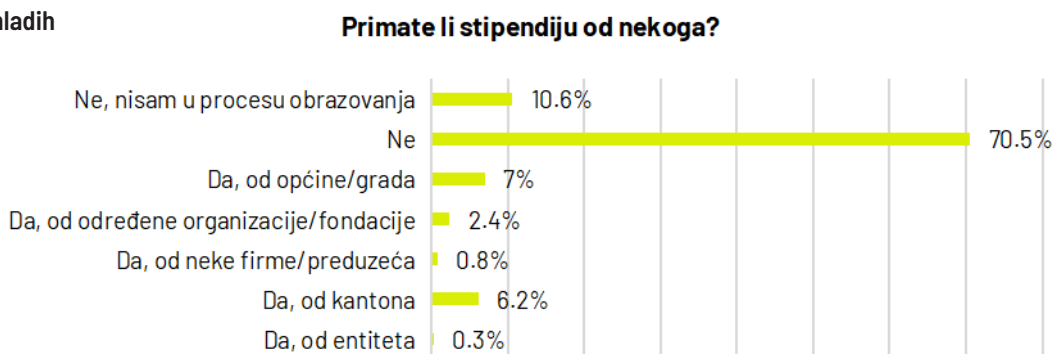
Prema podacima Saveza samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine, potrošačka korpa za februar 2022. godine je iznosila 2.389,12 KM,¹⁸ dok je prosječna neto plata za grad Konjic, prema Zavodu za statistiku Federacije BiH za 2020. godinu, iznosila 892 KM.¹⁹ Prema rezultatima ovog istraživanja, 92,7% mladih živi u domaćinstvu s tri ili više osoba. Polovina mladih iz Konjica (50,7%) doprinosi kućnom budžetu. Ukupno 33,1% mladih pruža redovan doprinos kućnom budžetu, dok 17,6% mladih povremeno vrši doprinos kućnom budžetu. Uočene su i značajne spolne razlike za kategoriju mladih koji vrše redovan i povremen doprinos kućnom budžetu. Ukupno 70,7% mladih muškaraca pruža redovan ili povremeni doprinos kućnom budžetu, dok 32,8% mladih žena pruža redovan ili povremeni doprinos kućnom budžetu. Ovaj podatak može biti jedan od indikatora diskriminacije pri zapošljavanju mladih žena, međutim ovaj podatak treba detaljnije istražiti i potrebno ga je tumačiti s oprezom.

Stipendije

Sedam od deset mladih s područja grada Konjica koji su u procesu obrazovanja ne prima stipendiju, preciznije 70,5% mladih. S druge strane, 10,6% mladih ne prima stipendiju jer nije u procesu obrazovanja. Od ukupno 16,7% mladih koji primaju stipendiju, najčešći izvor stipendiranja je od Grada Konjica, koji stipendira 7% mladih, dok Hercegovačko-neretvanski kanton stipendira 6,2% mladih. Određene organizacije i fondacije stipendiraju 2,4% mladih, dok firme, preduzeća i entitet stipendiraju 1,1% mladih koji su u procesu obrazovanja.

U Nacrtu Budžeta Grada Konjica za 2022. godinu nalazi se stavka „isplata stipendija“, u kojoj je predviđeno 223.800,00 KM za stipendiranje osoba s područja grada Konjica u tekućoj godini. Izvršenje budžeta za stavku isplate stipendija u prvih šest mjeseci 2021. godine iznosilo je 134.280,00 KM.²⁰

Grafik 14.
Stipendiranje mladih

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

18 Savez samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine [online]. Sindikalna potrošačka korpa za februar 2022. Dostupno na: <http://www.sssbih.com/sindikalna-potrosacka-korpa-za-februar-2022-godine/> [pristupljeno: 1. 6. 2022].

19 Federalni zavod za statistiku [online]. Hercegovačko-neretvanski kanton u brojkama. Dostupno na: <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2021/07/hercegovacko-neretvanski-kanton.pdf> [pristupljeno: 1. 6. 2022].

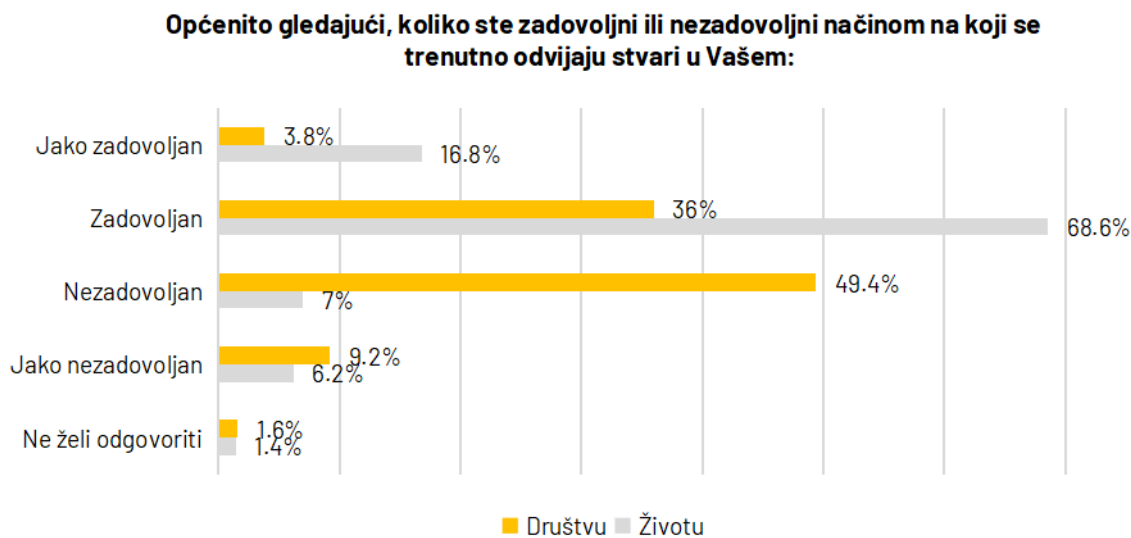
20 Općina Konjic (2022). Budžet Općine Konjic za 2022. godinu [online]. Dostupno na: <https://www.konjic.ba/ba/e-obrasci/budzet-opcine-konjic.html> [pristupljeno: 2. 6. 2022].

Od ukupnog broja mladih koji primaju stipendiju, najveći postotak mladih (56,5%) prima stipendiju u iznosu od 120 KM. Odgovor o iznosu stipendije nije željelo dati 9,7% mladih, dok su se ostali iznosi stipendija u manjim postocima kretali u rasponu od 40 KM do 300 KM.

Zadovoljstvo vlastitim životom i percepcija budućnosti

Mlade osobe iz Konjica iskazuju različiti nivo zadovoljstva prema vlastitom životu u odnosu na nivo zadovoljstva dešavanjima u bh. društvu. Mladih koji su u određenoj mjeri zadovoljni načinom na koji se trenutno odvijaju stvari u njihovim životima ima 85,4%. S druge strane, mladih koji su zadovoljni dešavanjima u bh. društvu ima 39,8%. Također, mladi su u većoj mjeri nezadovoljni dešavanjima u društvu u odnosu na stepen nezadovoljstva vlastitim životom. Ukupno je 58,6% mladih iz Konjica jako nezadovoljno i nezadovoljno trenutnim dešavanjima u bh. društvu, dok mladih koji su nezadovoljni kako se stvari trenutno odvijaju u njihovim životima ima 13,2%.

Grafik 15. Zadovoljstvo vlastitim životom

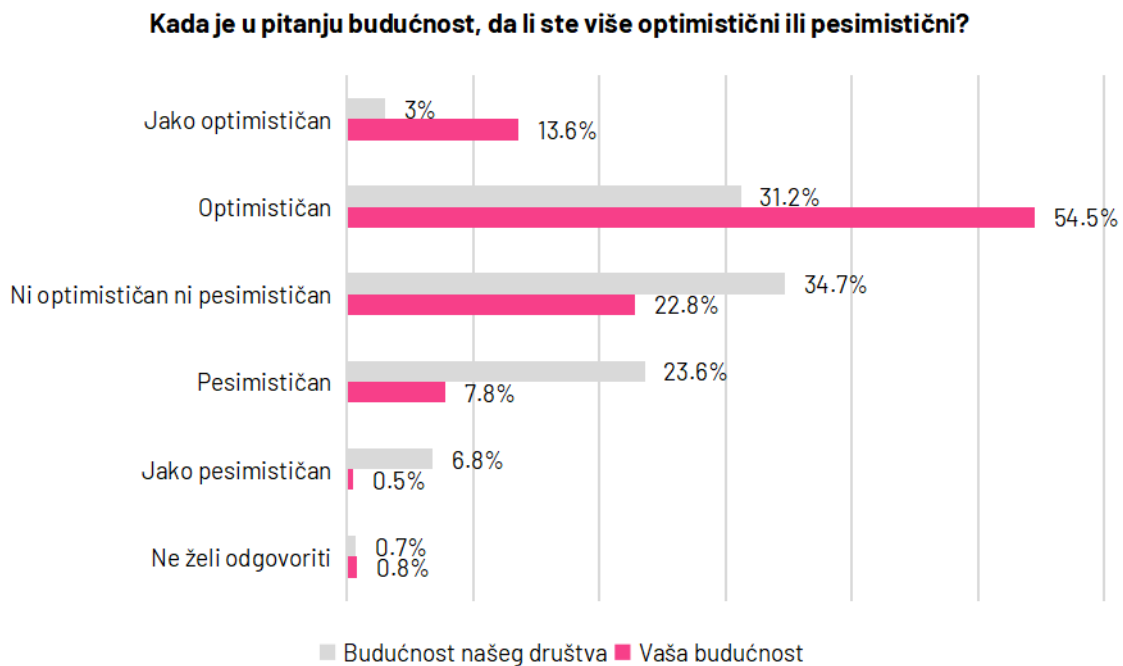

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kao što su mladi iz Konjica više zadovoljni svojim životom nego dešavanjima u društvu, tako su mladi iskazali veći nivo optimizma kada je u pitanju njihova vlastita budućnost u odnosu na budućnost društva. Ukupno je 68,1% mladih izvijestilo da su optimistični i jako optimistični u pogledu vlastite budućnosti, dok je 34,2% mladih izvijestilo da su optimistični i jako optimistični u pogledu budućnosti društva čiji su dio.

Mladi iz Konjica su veći pesimizam iskazali u percepciji budućnosti društva, gdje je 30,4% mladih iskazalo da ima jako pesimističnu i pesimističnu percepciju budućnosti društva, za razliku od pesimizma koji su iskazali u percepciji budućnosti vlastitog života. Ukupno 8,3% mladih ima jako pesimističnu i pesimističnu percepciju budućnosti vlastitog života.

Grafik 16. Percepcija budućnosti

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Zdravstvena zaštita

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Sistematski pregled

Utvrđivanje zdravstvenog stanja svake osobe obavlja se sistematskim pregledom. Rezultati analize pokazuju da je 27,9% mladih obavilo sistematski pregled u posljednjoj godini dana. Postotak onih koji se ne sjećaju ili nisu nikada obavili sistematski iznosi 43,7%. Gledano prema spolu, postotak muškaraca koji su obavili sistematski u posljednjoj godini dana iznosi 30,5%, dok je kod žena taj postotak 25,6%.

Pregledom podataka po tipu naselja, vidi se da mladi iz vangradskog područja rjeđe rade sistematske preglede u odnosu na mlade iz gradskih područja.

Tabela 15. Sistematski pregled

Kada ste posljednji put izvršili sistematski pregled?	Gradsko	Vangradsko	Muškarci	Žene	Ukupno mladi Konjic
Ne sjećam se	31,6%	32,3%	28,7%	34,9%	32%
Nikada	9,4%	13,6%	9,8%	13,3%	11,7%
Prije više od godinu dana	26,3%	26,2%	28,7%	24,1%	26,3%
U posljednjih godinu dana	31,6%	24,7%	30,5%	25,6%	27,9%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Tokom fokusne grupe mladi su naveli da su razlozi zbog kojih mladi ne obavljaju sistematske preglede: nedostatak svijesti o važnosti redovnih sistematskih pregleda, ekonomski razlozi i dr.

„Nikad mi na um nije palo. Osjećam se veoma zdrav i poletan, mlad. Tako da nema potrebe.“

„Sve zavisi od poslodavca. Kad se tek treba početi raditi, obavezan je sistematski pregled prije samog zaposlenja. Zakonski se mora uraditi, koliko ja znam. Poslodavac te ne smije zaposliti. Da nije poslodavca, ne bih, jer se to plaća.“

„Ja dok sam mlađa bila nije mi padalo na pamet raditi bilo kakav sistematski pregled osim kad me nešto zaboli. Boga mi, kako sam starija, više hodam po doktorima.“

Ginekološki pregled

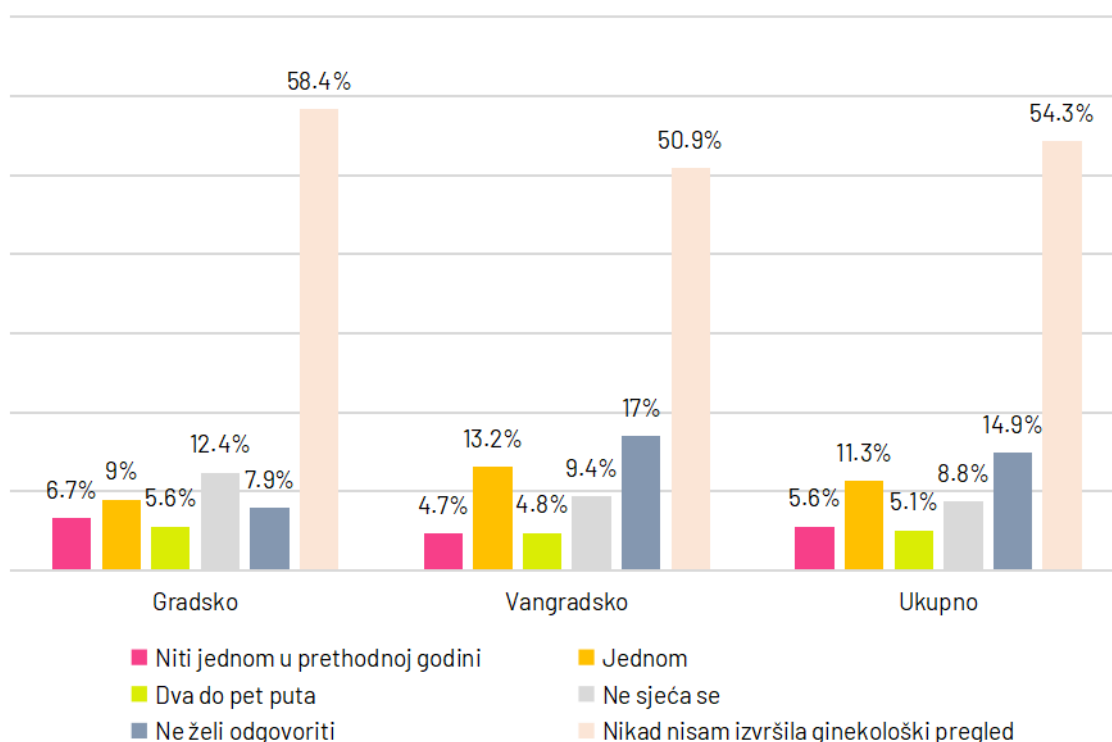
Oko 54% mladih žena nikada nije obavilo ginekološki pregled.

Kada se zbroji udio djevojaka koje nikada nisu izvršile ginekološki pregled (54,3%) i udio žena koje nisu izvršile ginekološki pregled u referentnoj godini (5,6%), dobije se zabrinjavajući podatak o odnosu mladih žena prema vlastitom zdravlju.

Rezultati ukazuju na potrebu podizanja svijesti kod mladih žena po pitanju vlastitog zdravlja. Udio žena koje su izvršile ginekološki pregled više od jednom u referentnoj godini dana iznosi 11,3%. Interesantan je pokazatelj da je postotak žena koje nikada nisu obavile ginekološki pregled veći kod žena u gradskom području u odnosu na žene u vangradskom području. Mlade žene u Konjicu su najčešće svoj prvi ginekološki pregled obavile u dobi između 18 i 21 godine.

Grafik 17. Ginekološki pregled

Koliko puta ste izvršili ginekološki pregled u posljednjih godinu dana?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Među ispitanim mladima u Konjicu, seksualno aktivnih ima 22,8%. Na pitanje da li su u toku posljednjih šest mjeseci imali intimni odnos s jednom osobom, dvije trećine seksualno aktivnih je odgovorilo potvrdno. Odnos s više osoba u posljednjih 6 mjeseci je imalo 24% mladih koji su se izjasnili da su seksualno aktivni.

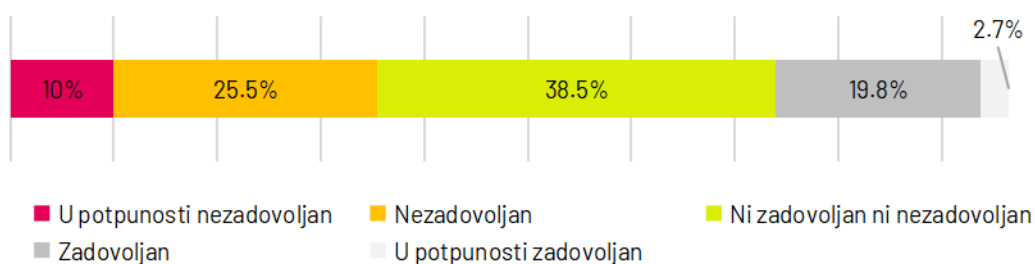
Zdravstvene usluge

Kada je u pitanju ocjena kvaliteta usluga koje nudi lokalni dom zdravlja, kod mladih u Konjicu su izraženiji negativni stavovi u odnosu na pozitivne stavove. Ipak, najveći je udio mladih koji su niti zadovoljni niti nezadovoljni (38,5%) uslugama doma zdravlja u njihovoj lokalnoj zajednici. Nema značajnijih razlika po pitanju zadovoljstva uslugama između mladih u gradskom i vangradskom području.

Kada su u pitanju zdravstvene usluge koje su namijenjene isključivo mladim osobama, 82,4% mladih u Konjicu nije upoznato s postojanjem takvih usluga.

Grafik 18. Zadovoljstvo uslugama koje pruža dom zdravlja

U kojoj mjeri ste zadovoljni uslugama koje pruža dom zdravlja u Vašoj općini/gradu?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

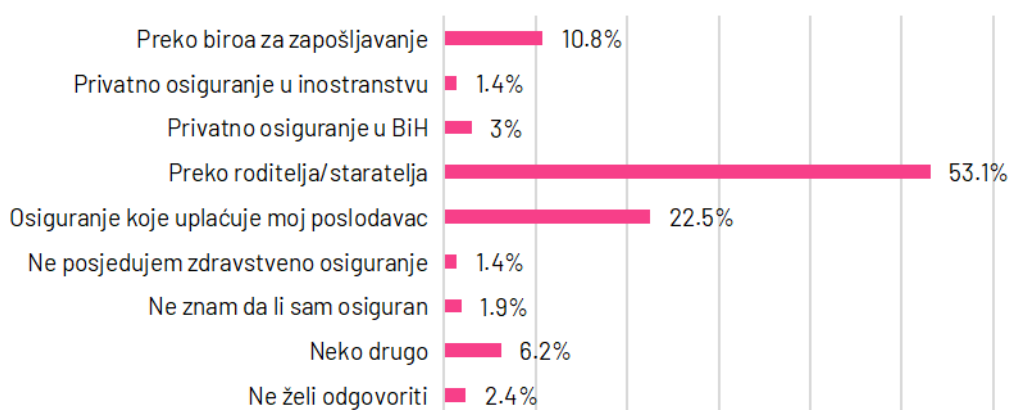
Zdravstveno osiguranje

Zdravstveno osiguranje preko roditelja ima više od polovine ispitanih u Konjicu. Postotak mladih kojima poslodavac plaćuje zdravstveno osiguranje iznosi 22,5%.

Postotak mladih koji nemaju zdravstveno osiguranje iznosi 1,4%, dok onih koji ne znaju jesu li osigurani ima 1,9%.

Grafik 19. Vrsta zdravstvenog osiguranja

Koju vrstu zdravstvenog osiguranja posjedujete?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Konzumiranje duhana, alkohola, nargile i narkotika

Rezultati analize pokazuju da jedna od četiri mlade osobe u Konjicu konzumira duhan i cigarete. Do 20 cigara dnevno konzumira 7,9% mladih. Poređenjem mladih prema tipu naselja, rezultati analize pokazuju da je veći postotak nepušača u vangradskim sredinama, odnosno 54,9%, dok taj postotak kod mladih unutar gradskog područja iznosi 45,1%. Usporedbom istog pitanja prema spolu, skoro dvije trećine muškaraca (60,3%) tvrdi da ne konzumira duhan, dok kod žena taj postotak iznosi 86,2%.

Interesantan je pokazatelj odnosa mladih u Konjicu prema cigaretama spram njihovih godina starosti. Rezultati pokazuju da u starosnoj kategoriji od 15 do 19 godina 81,8% mladih tvrdi da ne konzumira cigarete. Postotak onih koji ne konzumiraju cigarete u starosnoj grupi od 25 do 30 godina iznosi 73,3%. Zanimljiv je podatak da najmanje nepušača ima u kategoriji od 20 do 24 godine, odnosno 65,3%.

Postotak mladih u Konjicu koji tvrde da ne konzumiraju alkoholna pića je manji u odnosu na postotak nekonzumenata duhana i iznosi 66,1%. Poredeći navedene podatke prema tipu naselja, nema značajnijih razlika između mladih u gradskom i vangradskom području.

Uočena je razlika među spolovima kada je u pitanju konzumacija alkohola. Naime, od ukupnog postotka ispitanih muškaraca, njih oko polovine, tj. 51,7% ne konzumira alkohol, dok je taj postotak unutar populacije mladih žena dosta veći i iznosi 79%.

Prema odgovorima iz upitnika, 92,4% mladih u Konjicu tvrdi da ne konzumira opojne droge. Značajan postotak mladih u Konjicu konzumira nargilu. Oni koji to rade više puta sedmično procentualno čine 14,6% ispitanih. S druge strane, 59,1% mladih ne konzumira nargilu. Prema tipu naselja, unutar gradske populacije mladih njih 63,2% nikako ne konzumira nargilu, dok je taj postotak kod mladih iz vangradskih sredina manji i iznosi 55,6%. Spolna struktura pokazuje da postotak žena koje ne konzumiraju nargilu iznosi 64,1%, dok je postotak muškaraca niži i iznosi 53,4%.

Starosna struktura pokazuje da postotak onih koji ne konzumiraju nargilu raste s godinama. Naime, 54,5% mladih u kategoriji od 15 do 19 godina ne konzumira nargilu, dok postotak nekonzumenata nargile u kategoriji od 25 do 30 godina iznosi 67,6%.

Bavljenje sportom

Jedna od deset mladih osoba u Konjicu bavi se sportom svaki dan. Udio mladih koji se nikako ne bave sportom iznosi 41,4%.

Više od polovine mladih žena u Konjicu ne bavi se sportom, dok taj postotak kod muškaraca iznosi 28,7%. Prema tipu naselja, podaci pokazuju da se unutar gradskog područja 35,7% mladih ne bavi sportom. S druge strane, u vangradskim

područjima taj postotak je veći i iznosi 46%.

Najčešće vrste sportova kojima se mladi bave su ekipni (nogomet, košarka), fitness (pilates, joga) i treniranje u teretani.

Tabela 16. Bavljenje sportom

Da li se bavite sportom i/ili rekreativnim aktivnostima i koliko često?	Muškarci	Žene	Gradsko	Vangradsko	Ukupno
Da, svaki dan	16,7%	4,6%	14,6%	6,6%	10,3%
Da, 2-3 puta sedmično	24,7%	21%	22,8%	22,7%	22,8%
Jednom sedmično	13,2%	10,3%	9,9%	13,1%	11,7%
Rjeđe od jednom sedmično	15,5%	9,7%	14,6%	10,6%	12,5%
Ne bavim se sportom/rekreativnim aktivnostima	28,7%	52,3%	35,7%	46%	41,2%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mentalno zdravlje

Manje od jedne trećine, tj. 29,8% mladih u Konjicu posjetilo je psihologa. Poredeći mlade prema tipu naselja gdje žive, nema značajnih razlika kada je u pitanju posjeta psihologu. Spolna struktura pokazuje da je više muškaraca posjetilo psihologa, tj. njih 34,5%, dok je svaka peta mlada žena bila kod psihologa.

Trend posjete psihologu raste prema godinama. Naime, unutar kategorije od 15 do 19 godina 25% mladih je posjetilo psihologa, dok se taj broj penje na 37,1% u kategoriji od 25 do 30 godina starosti.

Potrebno je raditi na razvoju svijesti kod mladih i šire društvene okoline o važnosti brige o mentalnom zdravlju, gdje mladi neće biti pod stigmom društva.

„Iz ličnog iskustva, ja kad sam u drugom srednje tražila, išla psihologu, ja sam imala podršku svoje mame, svog okruženja, bez ikakvih problema. Međutim, kad sam tražila da me profesorica ranije pusti da odem kod psihologa, njoj je to bilo: ‘Jesi li dobro, jesi li normalna?’ Sreća da sam ja ovakva pa sam napravila mali problem tu, ali jednostavno stvarno imaš društvo koje pravi od tebe luđaka, iako samo želiš porazgovarati s psihologom.“

Kultura i umjetnost

KULTURA I UMJETNOST

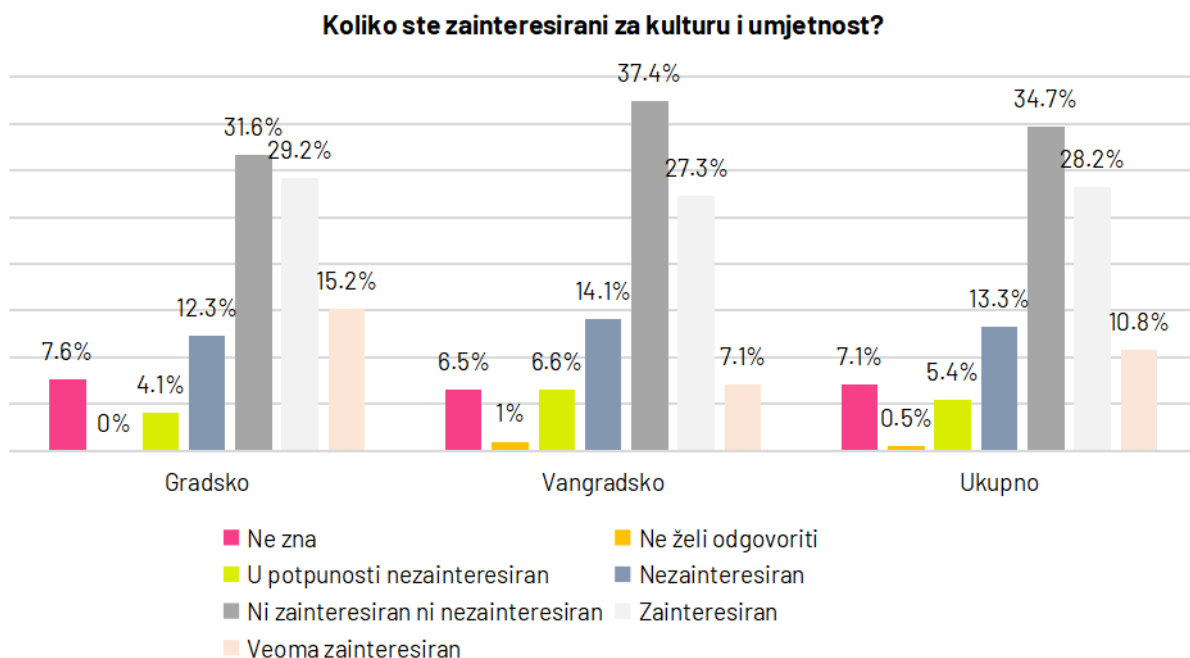
Prema posljednjim dostupnim podacima Federalnog zavoda za statistiku, u gradu Konjicu postoji jedno amatersko pozorište. Broj odigranih predstava u ovom pozorištu 2019. godine iznosio je 8, dok je te predstave gledalo 1.610²¹ posjetitelja.

Kada su u pitanju predstave u pozorištu 2018. godine, taj broj je iznosio 7, dok je broj posjetitelja bio 1.050.

Mladi u Konjicu su u većoj mjeri zainteresirani nego nezainteresirani za kulturu i umjetnost. Poredeći po tipu naselja, zainteresiranost za kulturne sadržaje je veća kod mladih u gradskom području (44,4%) u odnosu na mlade u vangradskom području (34,4%).

Budžetom Grada Konjica za 2022. godinu²² predviđena su sredstva za javne ustanove za kulturu i sport u iznosu od 725.840,00 KM, što je veći iznos u odnosu na godinu ranije za više od 60.000 KM. Također, Budžetom su predviđena sredstva za nauku, kulturu, obrazovanje, izdavaštvo i sl. u visini od 80.000,00 KM.

Grafik 20. Zainteresiranost za kulturu i umjetnost

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

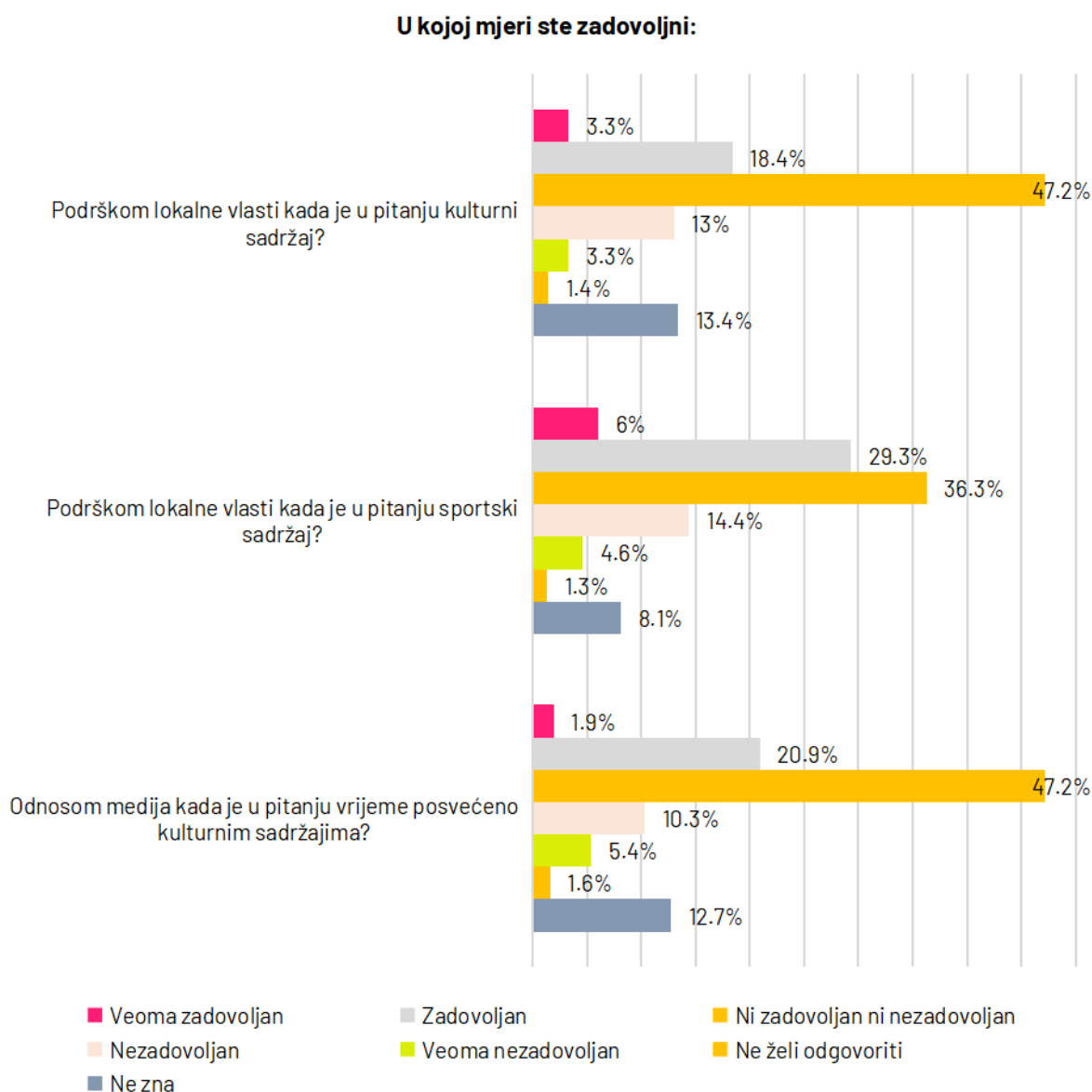
21 Federalni zavod za statistiku [online]. Kantoni u brojkama 2021. Dostupno na: <http://fzs.ba/index.php/2021/06/30/kantoni-u-brojkama/> [pristupljeno: 16. 3. 2022].

22 Budžet Konjic (2021). Dostupno na: <https://www.konjic.ba/ba/e-obraci/budzet-opcine-konjic.html?download=414:bud%C5%BEet-za-2022-godinu> [pristupljeno: 1. 6. 2022].

Poredeći zadovoljstvo mladih u Konjicu kada je u pitanju odnos medija i lokalnih vlasti prema sportskim i kulturnim sadržajima, najdominantniji su neodređeni odgovori, odnosno najviše mladih je niti zadovoljno niti nezadovoljno odnosom medija i lokalnih vlasti prema sportskim i kulturnim sadržajima. Mladi su najveće zadovoljstvo iskazali kada je u pitanju podrška lokalne vlasti sportskim sadržajima.

Grafik 21. Zadovoljstvo podrškom kulturnim i sportskim sadržajima

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Aktivizam mladih
(učešće, volontiranje
i mobilnost)

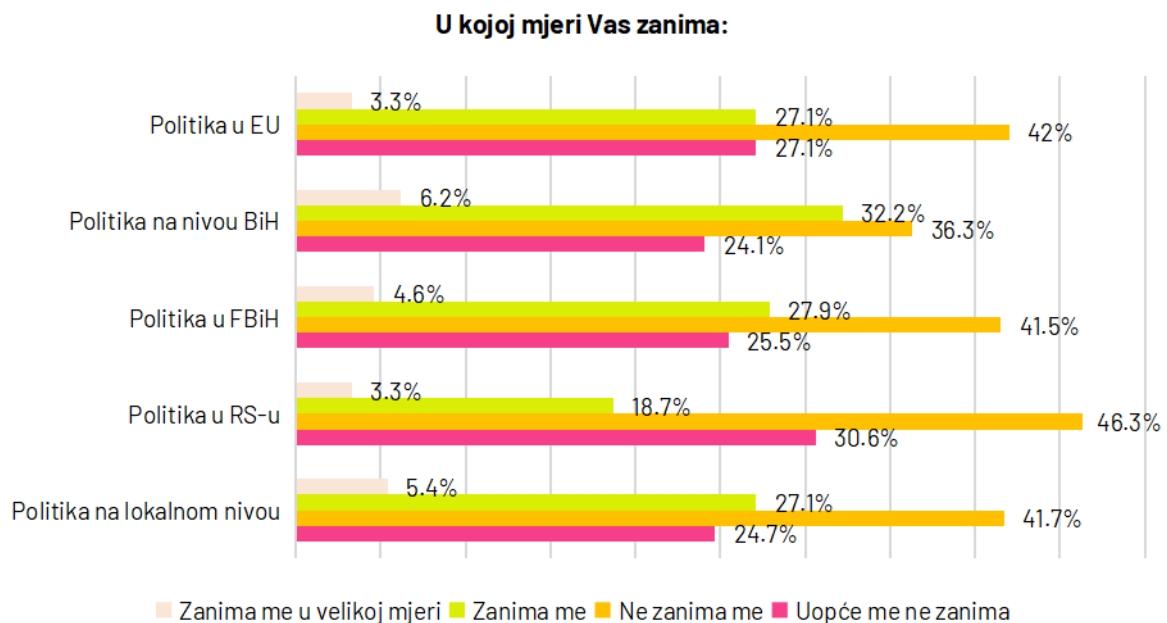

AKTIVIZAM MLADIH (UČEŠĆE, VOLONTIRANJE I MOBILNOST)

Zanimanje za politiku

Pristup mladih osoba u Konjicu prema politici ima promjenjivu vrijednost u zavisnosti od sfere politike o kojoj je riječ. Najveći interes mladi u Konjicu su iskazali za politiku na lokalnom i državnom nivou. Naime, 32,5% mladih je iskazalo određeni interes za politiku na lokalnom nivou. Interes za politikom na državnom nivou je još veći i iznosi 38,4%. S druge strane, mladi u Konjicu su pokazali nezainteresiranost za politička dešavanja u RS-u (76,9%) i u Evropskoj uniji (69,1%).

Grafik 22. Zanimanje za politiku

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

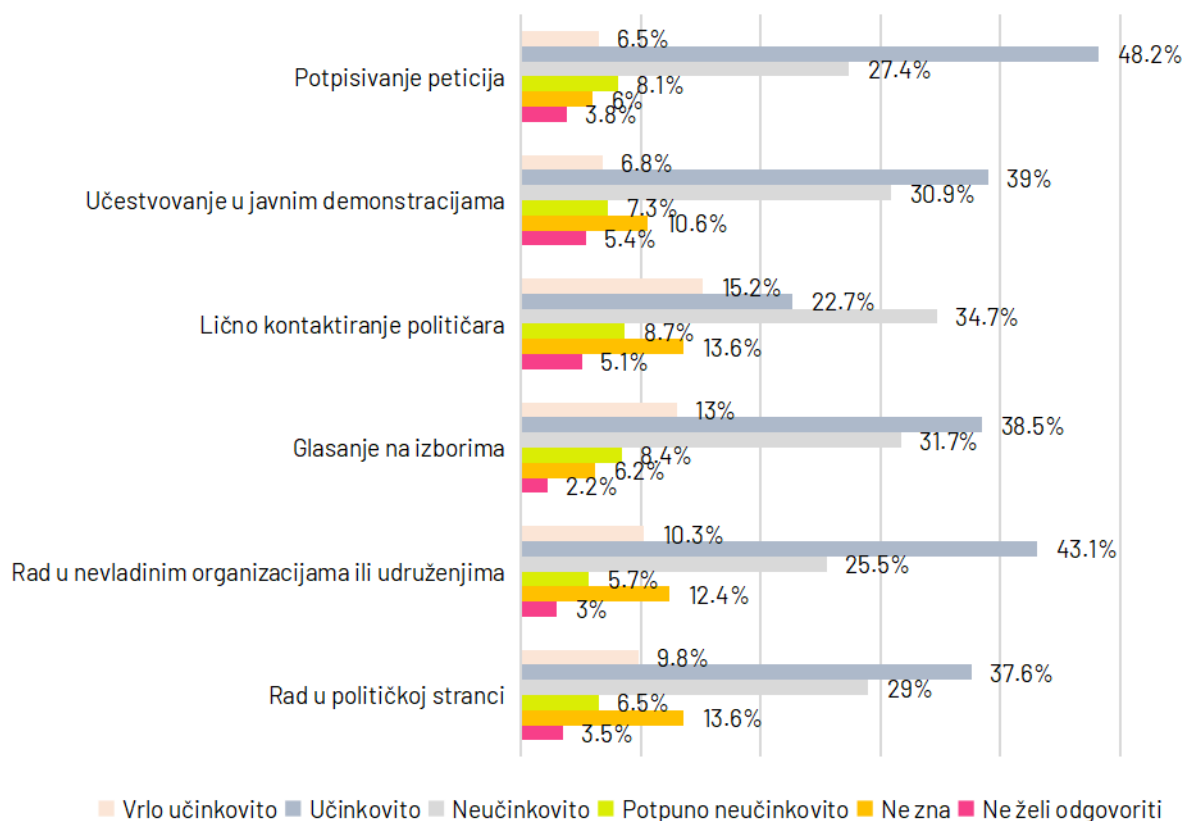
Utjecaj mladih na promjene

Mladi u Konjicu gledaju na dolazak do promjena u društvu kroz različite pristupe. Naime, dva pojedinačno vrlo učinkovita načina kroz koje je moguće ostvariti promjene, prema mišljenju mladih, jesu lično kontaktiranje političara (15,2%) i glasanje na izborima (13%). Kada se gleda općenita učinkovitost (veća ili manja), na prvom mjestu su potpisivanje peticija (54,7%), rad u nevladinim organizacijama (53,4%) i glasanje na izborima (51,5%).

Prema podacima CIK-a, izlaznost mladih u BiH na lokalne izbore 2020. godine iznosila je 51,4%, dok je izlaznost opće populacije u ovom izbornom ciklusu bila 50,4%.

Grafik 23. Učinkovitost načina promjena u društvu

Postoji više načina na koje pojedinac može utjecati na promjene u društvu. Molim Vas da ocijenite koliko je, prema Vašem mišljenju, učinkovit svaki od njih:

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi u Konjicu generalno smatraju da imaju malo ili nimalo utjecaja na donošenje odluka na lokalnom nivou. Naime, jedna od deset mladih osoba u Konjicu smatra da ima mnogo utjecaja na donošenje odluka koje se tiču mlade populacije na lokalnom nivou. S druge strane, više od polovine mladih u Konjicu smatra da ima malo ili nikako utjecaja na donošenje odluka koje se tiču mladih na lokalnom nivou.

Članstvo mladih u organizacijama

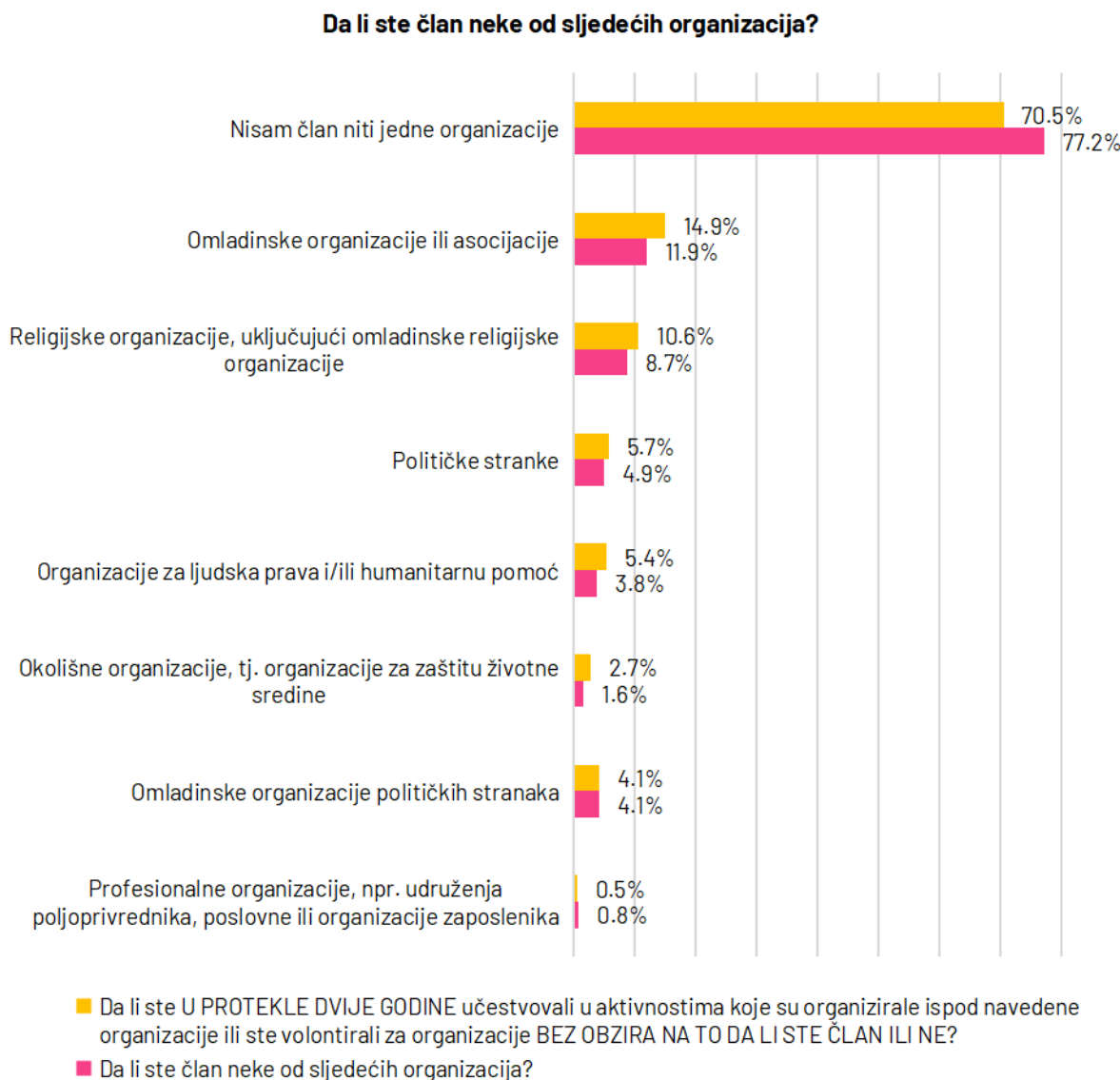
Djelovanje mladih kroz organizacije i njihovo članstvo u organizacijama ispitani su kroz dva pristupa. S jedne strane se nastojalo utvrditi koji je postotak mladih koji su članovi neke organizacije, dok su s druge strane mladi bili upitani da li su

učestvovali u radu neke od organizacija, bez obzira na to jesu li njen član.

Analiza odgovora pokazuje da je 11,9% ispitanih reklo da su članovi omladinske organizacije, dok je postotak onih koji su učestvovali u njenom radu ili aktivnostima veći i iznosi 14,9%. Na drugom mjestu su religijske organizacije, u čijim je aktivnostima učestvovalo 10,6% ispitanih, dok su 8,7% ispitanih ujedno i članovi ovog tipa organizacija.

Tri od četiri mlade osobe u Konjicu nisu član niti jedne organizacije, dok oko 70% ispitanih nije učestvovalo u bilo kakvoj aktivnosti niti jedne od organizacija.

Grafik 24. Članstvo i rad u organizacijama

Volontiranje

Podaci o volontiranju su u skladu s prethodnim podacima o članstvu u organizacijama i učešću u njihovim aktivnostima. Naime, skoro svaka peta mlada osoba u Konjicu u posljednje dvije godine je bila uključena u određenu volontersku aktivnost. Gledajući na osnovu tipa naselja, malo je veći postotak mladih u gradskim sredinama koji su bili uključeni u volontersku aktivnost u odnosu na mlade iz vangradskih sredina. Gledano prema spolu, muškarci su u nešto većoj mjeri uključeni u volonterske aktivnosti u odnosu na žene.

Poredeći mlade prema petogodištima, najmanja uključenost u volonterske aktivnosti je uočena kod mladih od 15 do 19 godina starosti. Ovo je populacija mladih koji su u najvećoj mjeri u srednjoj školi te postoji prostor za povećanje njihove uključenosti u volonterske aktivnosti.

Tabela 17. Učešće u volontiranju

Da li ste u posljednje dvije godine bili uključeni u bilo koju organiziranu volontersku aktivnost?	15–19 godina	20–24 godine	25–30 godina	Muškarci	Žene	Gradsko	Vangradsko	Ukupno
Da	21,7%	26,4%	25,7%	27%	22,1%	26,9%	22,2%	24,4%
Ne	73,4%	68,6%	67,6%	66,1%	73,8%	69%	71,2%	70,2%
Ne želi odgovoriti	0%	0%	1,9%	1,2%	0%	0,6%	0,5%	0,5%
Ne zna	4,9%	5%	4,8%	5,7%	4,1%	3,5%	6,1%	4,9%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Pored uključenosti mladih u volonterske aktivnosti, potrebno je omogućiti mladima i prostore, odnosno sigurna mjesta za okupljanje s adekvatnim sadržajem namijenjenim ovoj ciljnoj grupi.

Mobilnost mladih

MOBILNOST MLADIH

Putovanja i mladi

Postotak mladih u Konjicu koji su putovali u neki drugi grad u posljednje dvije godine iznosi 74,3%. Važno je napomenuti da na navedeni postotak utjecaj ima i pandemija COVID-19. Udio mladih iz Konjica koji su putovali u druge gradove u referentne tri godine (2020–2022) je 88,9%. Gradovi u koje mladi iz Konjica najčešće putuju su: Sarajevo, Mostar, Jablanica i Neum.

Putovanje u inostranstvo kod mladih u Konjicu je procentualno manje zastupljeno u odnosu na putovanja unutar BiH. Postotak mladih koji su putovali u inostranstvo u posljednje dvije godine iznosi 27,6%. Države koje su mladi najčešće posjećivali su: Hrvatska, Njemačka, Turska i Crna Gora.

Gledajući programe i razmjene u kojima učestvuju mladi iz Konjica, interesantan je pokazatelj da su ekskurzije u inostranstvo i volonterski ili neki drugi kampovi za omladinu procentualno najzastupljeniji.

Mladi iz vangradskog područja procentualno su više učestvovali u sljedećim programima: ljetne škole, škole u prirodi, ekskurzije unutar entiteta i ekskurzije u drugi entitet/distrikt. S druge strane, mladi iz gradskog područja su više zastupljeni u sljedećim programima: studentska razmjena, volonterski ili neki drugi kampovi za omladinu, studijska putovanja i ekskurzije u inostranstvo.

Analiza spolnih razlika kada je u pitanju učešće u programima pokazuje veće učešće muškaraca u programima i razmjenama u odnosu na žene. Naime, žene su procentualno zastupljenije u odnosu na muškarce, izuzev u kategoriji studijskih putovanja, gdje je učestvovalo 8,2% mladih žena.

Ako posmatramo razliku po starosnim kategorijama, pokazuje se dominacija mladih u kategorijama od 20 do 24 godine u sljedećim programima: ljetne škole, studentske razmjene, ekskurzije unutar entiteta, ekskurzije u drugi entitet/distrikt i ekskurzije u inostranstvo. Mladi od 15 do 18 godina čine dominaciju u programima volonterskih ili nekih drugih kampova i škola u prirodi. Unutar kategorije 25 do 30 godina mladi najčešće koriste programe koji su definirani kao studijska putovanja.

Dominantni odgovori za svaku dobnu kategoriju su očekivani i u skladu s uzrastom mladih i ključnim dešavanjima u njihovim životima (pohađanje osnovne ili srednje škole te fakulteta).

Tabela 18. Učešće u programima

Jeste li u posljednje tri godine učestvovali u nekim od sljedećih programa:	15–19 godina	20–24 godine	25–30 godina	Muškarci	Žene	Gradsko	Vangradsko	Ukupno
Studentska razmjena	0%	2,5%	1,9%	2,3%	0,5%	2,3%	0,5%	1,4%
Ljetne škole	6,3%	9,1%	5,7%	7,5%	6,7%	4,7%	9,1%	7%
Volonterski ili neki drugi kampovi za omladinu	16,8%	15,7%	12,4%	17,8%	12,8%	17%	13,6%	15,2%
Škola u prirodi	9,8%	8,3%	4,8%	7,5%	8,2%	5,8%	9,6%	7,9%
Studijska putovanja	2,1%	4,1%	10,5%	8%	2,6%	5,8%	4,5%	5,1%
Ekskurzija unutar entiteta/distrikta	8,4%	15,7%	9,5%	12,1%	10,3%	9,9%	12,1%	11,1%
Ekskurzija u drugi entitet/distrikt	8,4%	14,9%	9,5%	13,8%	8,2%	10,5%	11,1%	10,8%
Ekskurzija u inostranstvo (van BiH)	12,6%	28,1%	13,3%	19,5%	16,4%	18,2%	17,2%	17,9%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Poseban problem koji mladi Konjica percipiraju kao njima vrlo važan a tiče se mobilnosti odnosi se na mobilnost unutar područja lokalne zajednice. Naime, mladi su tokom fokusne grupe vrlo jasno istakli kako smatraju da sva područja grada Konjica nisu adekvatno uvezana javnim ili privatnim prijevozom koji je njima dostupan na redovnoj osnovi.

Područja koja se nalaze uz magistralnu cestu M-17 samo donekle imaju bolju poziciju kada je transport do gradske zone u pitanju, jer postoje međugradske linije autobusa kojima se mladi mogu prevesti. Međutim, ograničenje ovih linija je da su dostupne u toku dana, dok međugradskih linija nema u večernjim satima.

Međutim, područja koja se ne nalaze uz magistralnu cestu M-17 nemaju dovoljan i adekvatno raspoređen broj linija autobusnog saobraćaja (ili ih nemaju nikako) koje bi mladi mogli koristiti za prijevoz do gradskog područja i nazad.

Tokom trajanja školske godine postoje autobuske linije koje prevoze učenike, ali one su ograničene na početak i završetak školske smjene. Ove autobuske linije su dostupne dok traje školska godina, a nakon toga dostupne su linije radničkih autobusa, koje opet svojim redom vožnje ne odgovaraju mladima jer saobraćaju prije početka i nakon završetka radničkih smjena. Za posjetu sadržajima koji se dešavaju nakon polaska ovih linija (međugradskih, radničkih i školskih) mladi moraju pronalaziti druge načine prijevoza do grada i nazad. Ako žele pogledati neki film, predstavu, pohađati neki oblik neformalnog obrazovanja i sl. mladi moraju da pronađu prijevoz koji će ih, ako ne žive u gradskoj zoni, dovesti do grada i vratiti nazad kući. Ovo predstavlja dodatni trošak za mlade, ali i logistički izazov za one koji ne posjeduju vlastito

vozilo ili ih nema ko od članova porodice prevesti do grada i nazad.

Problem nedostatka prijevoza kod mladih proizvodi i druge probleme. Kako navode, neki od njih stopiraju da bi se vratili kući, što može proizvesti sigurnosni problem jer na taj način rizikuju da ih poveže neko ko im može nauditi.

Također, neki od njih iznajmljuju stanove ili sobe u Konjicu kako bi mogli pohađati redovno obrazovanje jer mjesto u kojem žive nije adekvatno povezano s gradskim područjem Konjica. Na ovaj način pohađanje redovnog obrazovanja stvara dodatne troškove i opterećuje ionako ograničene budžete porodica koje imaju mladu osobu.

Pohađanje neformalnog obrazovanja za mlade u Konjicu je izazov zbog nedostatka redovnih prijevoznih linija prema gradskom području, a koje bi mladima olakšale dolazak u grad i pohađanje seminara, kurseva, radionica i drugih edukacija.

Običan dolazak do grada, druženje s prijateljima i sl. izazov su za mlade iz vangradskih područja zbog nedostatka prijevoza.

„Taj prijevoz pravi sve druge probleme. Neko ko hoće da se neformalno obrazuje ne može da dođe. Nema prijevoza, jer oni čim završe s nastavom, čeka ih već autobus za 15 minuta. Dakle, ograničeni su, vikendima apsolutno nema nikakvog prijevoza. Ljeti, raspust, nema prijevoza. Onda u sedam dana imaš petkom autobus i to je to.“

„Sreća živim blizu magistrale, tako da se većinom prebacujem tom linijom ili taksi koji radi na crno.“

„Pa imao sam slučajeva da sam pješao po 16 kilometara da bih došao do prve autobuske stanice. Prepješao bih da bih bio na nekoj edukaciji.“

„Ako roditelji rade drugu smjenu, ne mogu doći po tebe. Kad si u gradu, nekako se štopom prebaciš, svakako.“

„Dolazimo do toga da većinom mladi srednjoškolci dolaze ovdje, iznajmljuju sobe da bi išli u srednju školu jer nemaju prijevoza.“

„Većina njih ne bi otišla jer imaju fin život na selu. Imaju svu infrastrukturu, ali taj prijevoz...“

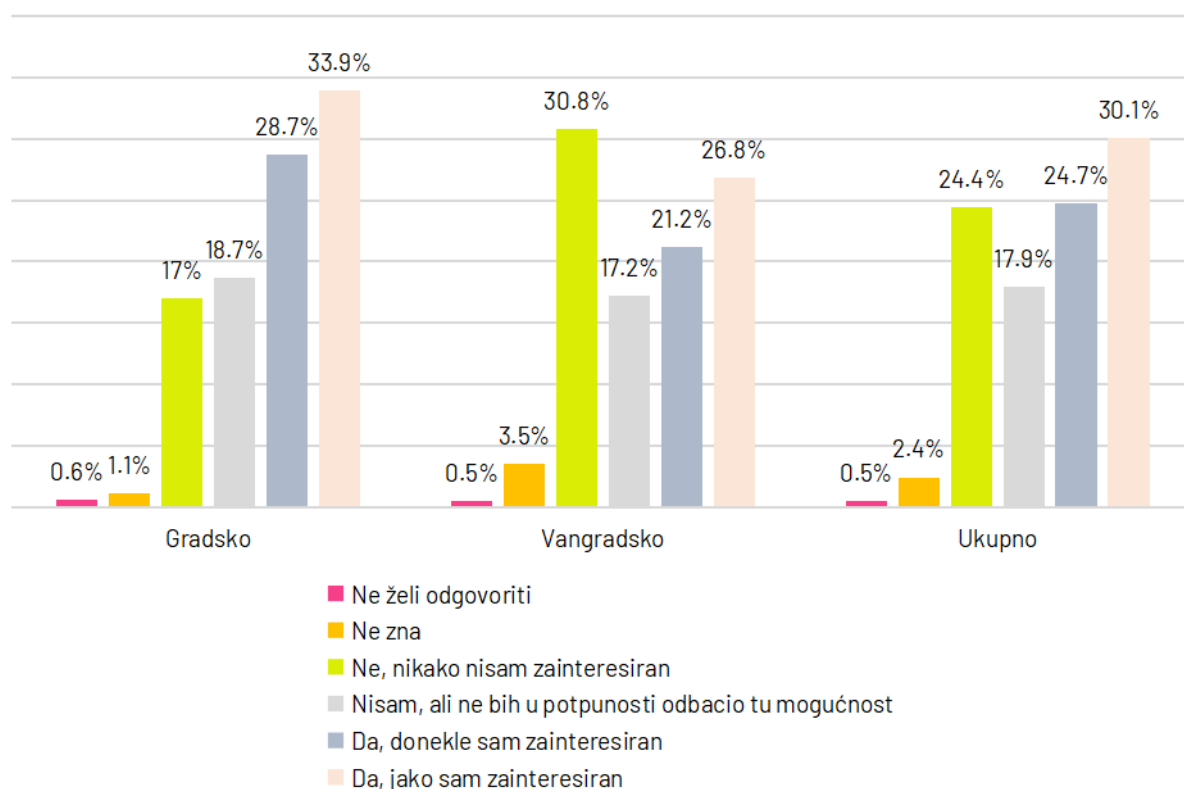
Napuštanje države

Mladi u Konjicu imaju relativno podijeljeno mišljenje kada je u pitanju napuštanje države, privremeno ili trajno. Više od polovine mladih u Konjicu ima interes da napusti državu. S druge strane, rezultati pokazuju da 24,4% mladih u Konjicu nema nikakav interes za odlaskom van BiH, dok onih koji nisu generalno zainteresirani, ali ne bi odbacili tu mogućnost

ima 17,9%. Važno je istaknuti podatak da je veći interes za napuštanjem BiH kod mladih iz gradskih sredina u odnosu na mlade iz vangradskih sredina. Preko 60% mladih u gradskim sredinama je donekle ili jako zainteresirano za odlazak iz BiH, dok je 30,8% mladih iz vangradskih sredina reklo da nema interes za odlaskom vani.

Grafik 25. Zainteresiranost za odlazak u inostranstvo

Da li ste generalno zainteresirani za privremeni ili trajni odlazak u inostranstvo iz bilo kojeg razloga?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Nedostatak prilika za mlade je jedan od faktora zbog kojeg su mladi iskazali želju za odlaskom u inostranstvo.

„Općenito, u stranim državama ima baš to veliko tržište i neke stvari koje ovdje možda ne bi ostvario i nemaš prilike, a vani imaš. To je nekako što najviše omladinu vuče da idu vani. Posao. To je temelj tog nekog života. Iz svog ličnog iskustva. I ja sam možda prvi htio da idem vani. Ne mogu posao naći. Nemam štela. Imam znanja, imam sve, ali ne mogu do posla doći. Jedina mi opcija ostaje da idem vani. Baš iz tog razloga jer nemam te mogućnosti u gradu, što je malo polje i ne možeš ti. Po pričama nekim čuješ da se možda može uspjeti, i stvarno se može uspjeti jer ljudi se trude i imaju ta mjesta gdje se možeš truditi, gdje se to vidi, gdje ljudi cijene tvoje znanje, tvoj rad i gdje to možeš naplatiti.“

Slobodno
vrijeme

SLOBODNO VRIJEME

Mladi iz Konjica u velikoj mjeri iskazuju prosocijalno ponašanje, odnosno značajan dio dana provode u druženju s porodicom i prijateljima. Važno je istaći da mladi iz Konjica više preferiraju druženje s prijateljima uživo u odnosu na online druženje s prijateljima. Više od pet sati dnevno 41,8% mladih posvećuje druženju s prijateljima uživo, dok s druge strane 16,5% mladih više od peti sati dnevno provodi u online druženju s prijateljima.

Također, mladi iz Konjica značajan dio dana provode u krugu porodice. Mladi iz Konjica posvećuju značajan dio vremena pomaganju roditeljima u poslovima koji se tiču privatnog biznisa ili pomoći u poljoprivrednim poslovima, gdje 27% mladih 2-3 sata dnevno provodi u pomaganju roditeljima u prethodno navedenim poslovima. Također, 37% mladih osoba navodi da više od pet sati dnevno provodi vrijeme s porodicom.

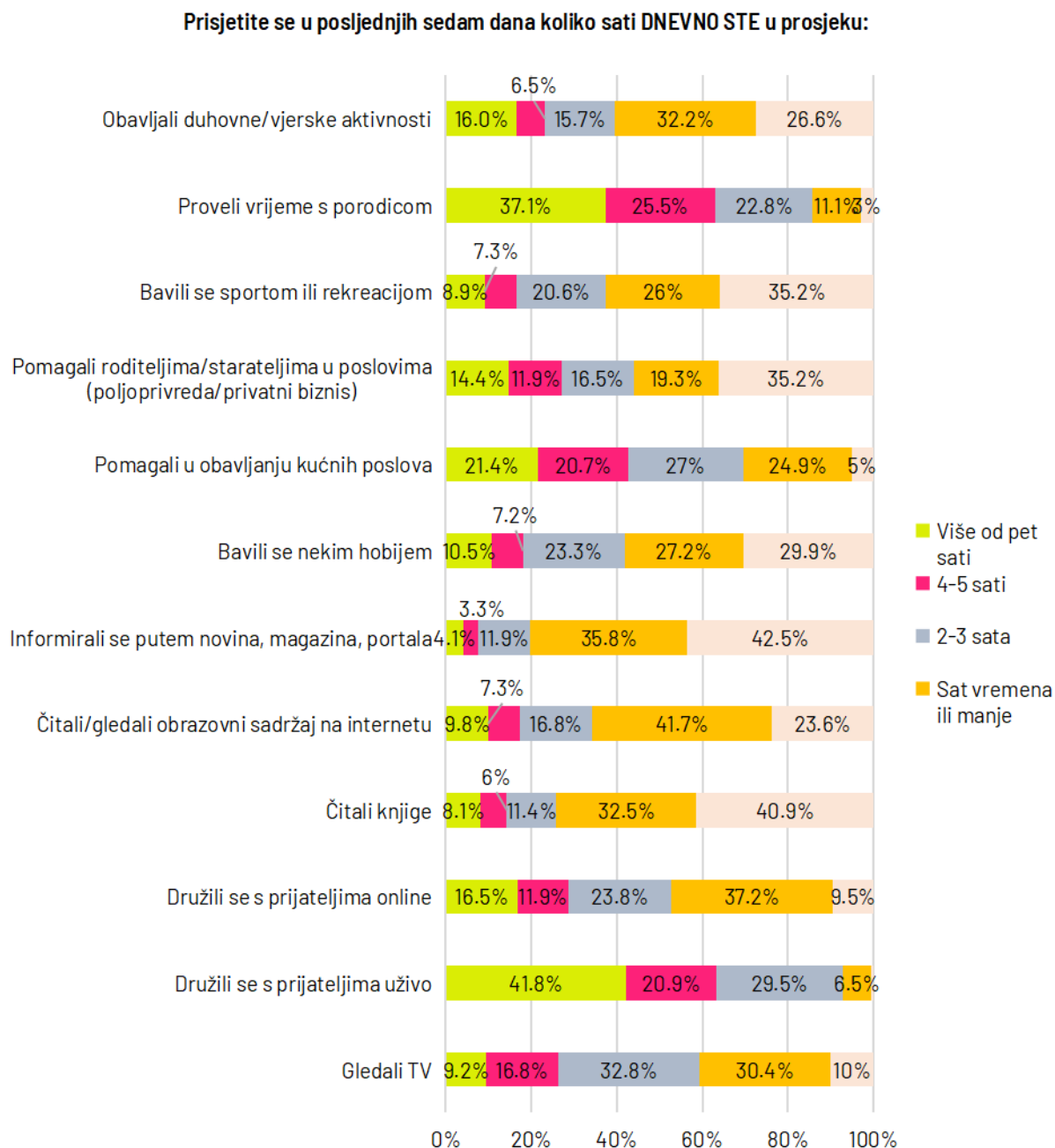
Može se izdvojiti nekoliko aktivnosti koje mladi nikako nisu provodili u proteklih sedam dana. Ukupno 40,9% mladih nije nikako provodilo vremena u čitanju knjiga, dok je 32,5% mladih provelo u čitanju knjiga sat vremena ili manje u posljednjih sedam dana. Zbog zdravstvenog stanja i zdravog životnog stila bitno je istaći da 35,2% mladih nikako nije provodilo vrijeme baveći se sportskim aktivnostima ili rekreacijom, dok se 29,9% mladih nije nikako bavilo nekim hobiem u proteklih sedam dana.

„Ja mislim da po pitanju kulture ima dosta, jer pratim i vidim da ima dosta tih dešavanja. Ne znam, recimo, što sam ja zapazila je recimo druženje, neformalna druženja mladih. Da ima ovako mjesto gdje mogu mladi sjesti da se okupljaju. Mi nemamo centar za mlade, prostor za mlade, gdje mladi mogu jednostavno doći da uče, da čitaju, da se druže ili neke igrice. Ja mislim da nam to nedostaje.“

Mladi koji žive u vangradskim sredinama izjavili su da na području mjesnih zajednica u kojima oni žive ne postoji sadržaj koji bi adekvatno upotpunio njihovo slobodno vrijeme.

Grafik 26. Slobodno vrijeme

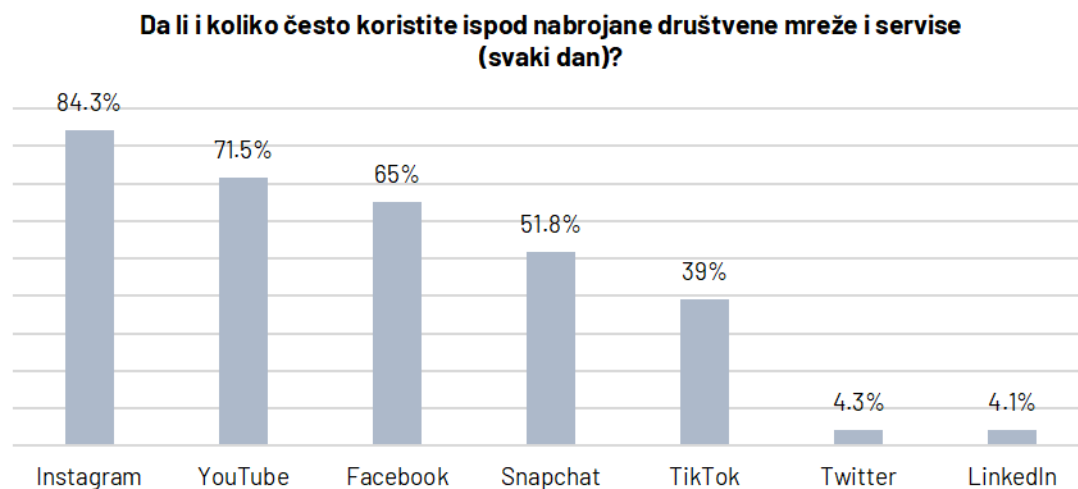
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Najpopularnija društvena mreža među mladima iz Konjica je Instagram, gdje 84,3% mladih koristi svakodnevno ovu društvenu mrežu. Druga najpopularnija platforma je multimedijalni servis YouTube, gdje 71,5% mladih svakodnevno koristi ovu platformu za pregledanje, postavljanje, ocjenjivanje i komentiranje videozapisa. Skoro dvije trećine mladih (65%)

Konjica svakodnevno koristi Facebook, dok se u velikoj mjeri koriste Snapchat (51,8%) i TikTok (39%). Društvene mreže koje se najmanje koriste na dnevnoj bazi su Twitter (4,3%) i LinkedIn (4,1%).

Svaki dan internetu pristupa 84,8% mladih u Konjicu, dok skoro svaki dan internetu pristupa 11,7% mladih. Većina mladih (92,1%) pristupa internetu preko pametnog telefona.

Grafik 27. Korištenje društvenih mreža

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

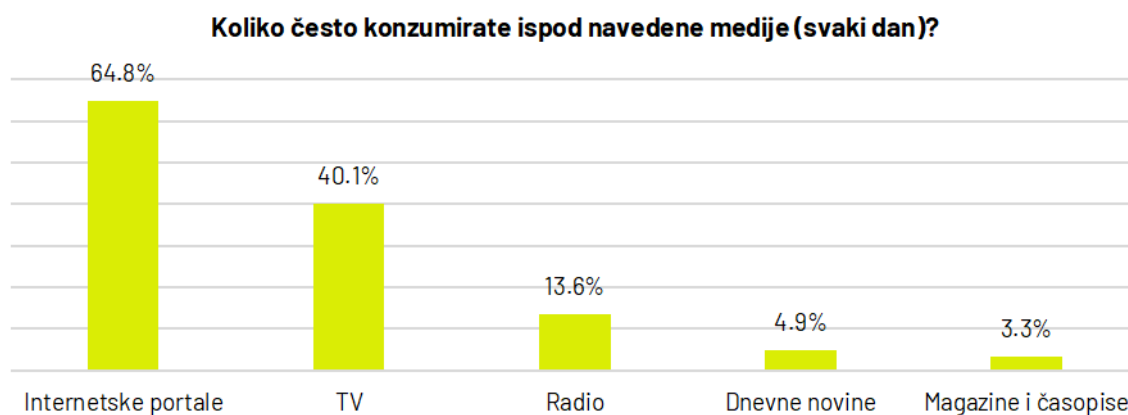
Uočene su i određene spolne razlike i razlike u dobnim petogodištima u zavisnosti od društvene mreže koju svakodnevno koriste mladi iz Konjica. Spolne razlike su uočene u korištenju društvenih mreža TikTok i Snapchat. Najveća spolna razlika je uočena u svakodnevnom korištenju društvene mreže TikTok, gdje 49,2% mladih žena iz Konjica svakodnevno koristi ovu mrežu nasuprot 27,6% mladih muškaraca. Ukupno 60% mladih žena iz Konjica svakodnevno koristi Snapchat, dok tu mrežu svakodnevno koristi 42,5% mladih muškaraca.

Dobna razlika (u petogodištima) uočena je u svakodnevnom korištenju društvenih mreža Facebook, Instagram, YouTube, Snapchat i TikTok kod mladih u različitim dobnim grupama. Najveća razlika između petogodišta je uočena u korištenju Snapchata, gdje ovu mrežu svakodnevno koristi 77,6% mladih starosti od 15 do 19 godina i 17,1% mladih u dobi od 25 do 30 godina. Velike razlike su također uočene u korištenju društvene mreže TikTok, gdje ovu mrežu svakodnevno koristi 60,1% mladih starosti od 15 do 19 godina i 18,1% mladih u dobi od 25 do 30 godina. Mladi od 15 do 19 godina starosti također najviše koriste YouTube i Instagram. Zanimljivo je istaći da mladi u dobi od 25 do 30 godina svakodnevno više koriste Facebook u odnosu na mlade u dobi od 15 do 19 godina. Ukupno 78,1% mladih starosti od 25 do 30 godina svakodnevno koristi Facebook, dok istu društvenu mrežu svakodnevno koristi 39,9% mladih u dobi od 15 do 19 godina.

Informiranje

Najpopularniji mediji među mladima iz Konjica su elektronski mediji (primarno internetski portali), te je 64,8% mladih izjavilo da svakodnevno prati internetske portale. Drugi najfrekventniji medij je TV, gdje 40,1% mladih svakodnevno prati sadržaje plasirane putem ovog medija. Najmanje popularni mediji među mladima iz Konjica su štampani mediji poput dnevnih novina, magazina i časopisa.

Grafik 28. Korištenje medija

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Uočene su određene razlike u dobnim petogodištima u preferencijama svakodnevnog korištenja medija u zavisnosti od vrste medija. Polovina mladih (50,3%) starosti od 15 do 19 godina svakodnevno koristi internetske portale kao izvor informiranja, kao i 76,9% mladih starosti od 20 do 25 godina. Također, 70,5% mladih starosti od 25 do 30 godina svakodnevno koristi internetske portale kao izvor informacija. Iako 13,6% mladih iz Konjica svakodnevno koristi radio, nešto više od jedne četvrtine (26,7%) svakodnevnih mladih slušatelja ovog medija su osobe unutar dobne grupe od 25 do 30 godina, dok 4,2% svakodnevnih mladih slušatelja pripada dobnoj grupi od 15 do 19 godina.

Mladi iz Konjica u najvećoj mjeri ne vjeruju medijima koje prate te su prema njima kritički orijentirani.

„Ili su mediji politički nastrojeni ili plasiraju samo ono što oni hoće da se plasira.“

„Svi ti mediji imaju neke vlasnike. I svaki taj vlasnik hoće nešto da plasira.“

„Većina je tu lažnih vijesti i što se isiječe onaj dio istine, koji se sakrije.“

A blurred background image showing people walking on a staircase. The focus is on the lower half of the frame, capturing the legs and feet of individuals in motion. The colors are muted and slightly desaturated, with a prominent red pair of pants visible in the upper right.

Identitet mladih

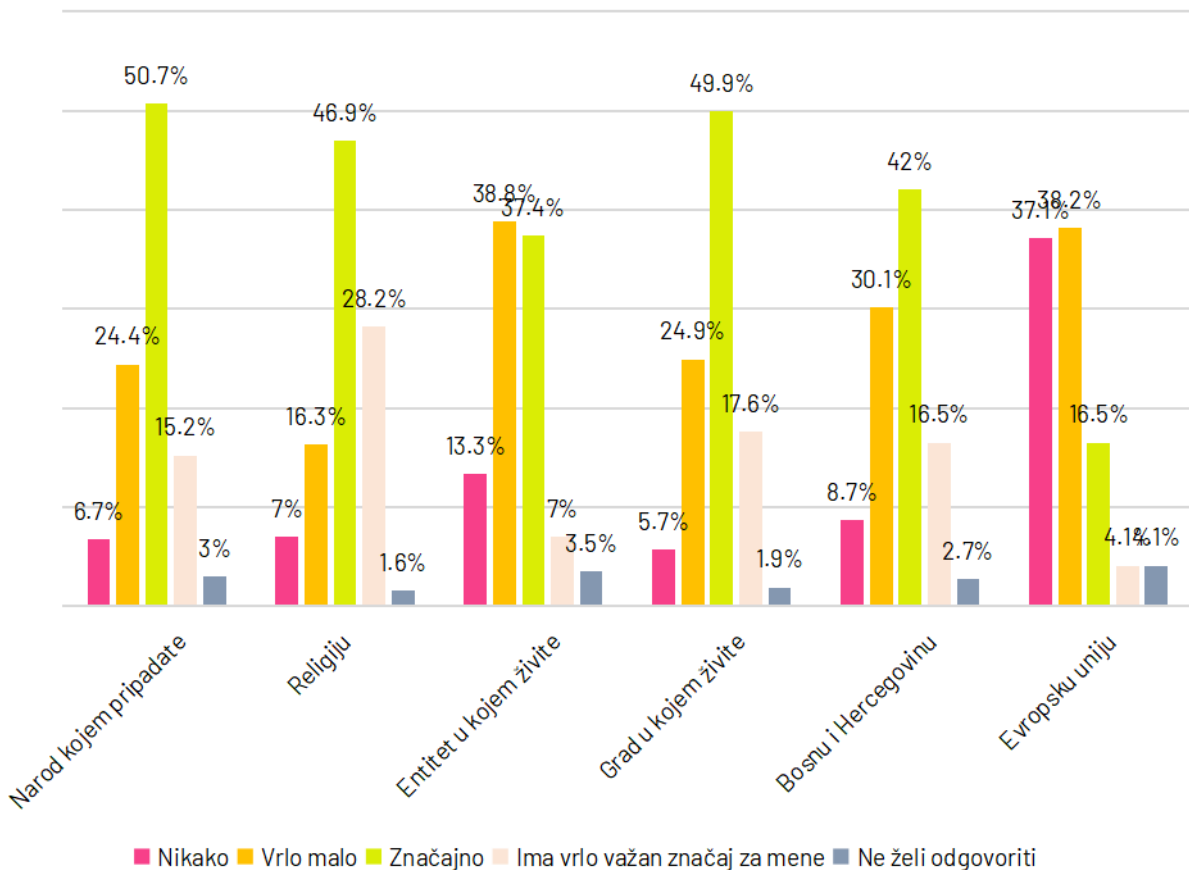

IDENTITET

Mladi iz Konjica se u velikoj mjeri osjećaju vezanim za narod kojem pripadaju, religiju, grad u kojem žive i za Bosnu i Hercegovinu kao državu. Dimenzija identiteta za koju se mladi iz Konjica u najvećoj mjeri osjećaju vezanim jeste religija. Religija je značajna i vrlo značajna odrednica identiteta za 75,1% mladih iz Konjica. Najmanji osjećaj povezanosti mladi iz Konjica osjećaju spram Evropske unije, gdje je 75,3% mladih iskazalo da se vrlo malo i nikako ne osjeća vezanim za nadnacionalnu zajednicu evropskih država. Također, 52,1% mladih je iskazalo da se vrlo malo i nikako ne osjeća vezanim za entitet u kojem živi.

Grafik 29. Osjećaj povezanosti

U kojoj mjeri se osjećate vezanim za:

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Posmatrajući odgovore mladih u funkciji dobi (prema petogodištima), može se primijetiti da postoje određene razlike u

odgovorima po pitanju različitih dimenzija identiteta. Ukupno 74% mladih u dobi od 25 do 30 godina iskazalo je da se značajno i vrlo značajno osjeća vezanim za grad u kojem živi, dok takav stav dijeli 55,3% mladih u dobi od 15 do 19 godina. Preko dvije trećine (70,3%) mladih u dobi od 20 do 24 godine se osjeća vezanim za Bosnu i Hercegovinu, dok je isti osjećaj povezanosti iskazalo 42,7% mladih u dobi od 15 do 19 godina. Ukupno 48,6% mladih u dobi od 25 do 30 godina smatra da religija za njih ima vrlo važan značaj, dok isti stav ima 16,8% mladih u dobi od 15 do 19 godina.

Prema rezultatima istraživanja, za 80,8% mladih nacionalnost nije bitan kriteriji za odabir prijatelja. Skoro dvije trećine, odnosno 64,2% mladih iz Konjica trenutno ima prijatelja druge nacionalnosti s kojim se redovno druži. Prema odgovorima koje su dali, većini mladih iz Konjica ne bi smetalo da njihov poslodavac ili nadređeni bude druge nacionalne pripadnosti, ukupno 82,1% mladih dijeli taj stav. Bitno je istaći da nisu uočene razlike u odnosu na demografske karakteristike uzorka, ove stavove dijele podjednako svi mladi u uzorku.

Grafik 30. Kriteriji za odabir prijatelja

Jesu li Vam nacionalnost i religija bitan kriterij za odabir prijatelja?

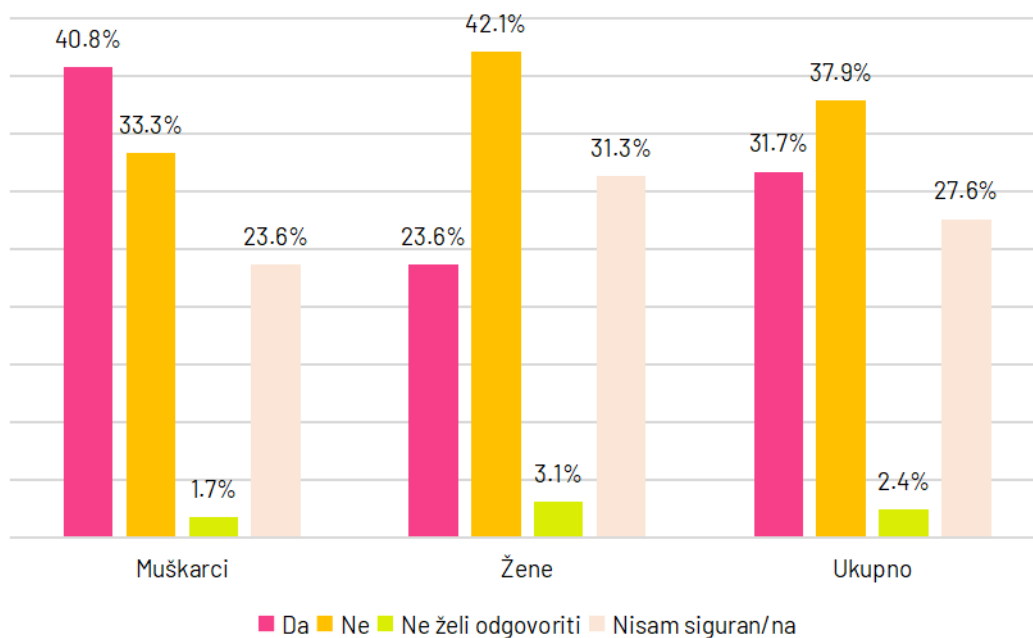
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

O pitanju da li bi stupili u brak s osobom druge nacionalnosti mladi iz Konjica su imali podijeljena mišljenja. Ukupno 37,9% mladih ne bi stupilo u brak s osobom druge nacionalnosti, dok je 31,7% mladih odgovorilo da bi stupilo u brak s osobom druge nacionalnosti. Bitno je naglasiti da je više od jedne četvrtine mladih (27,6%) neodlučno po ovom pitanju i nije sigurno da li bi stupilo u brak s osobom druge nacionalnosti. Ovo je relativno visok postotak mladih koji nisu zauzeli isključiv stav po ovom značajnom pitanju. Razlog visokog postotka na ovom odgovoru može biti i potreba za davanjem društveno poželjnih odgovora te je rezultate potrebno tumačiti s oprezom.

Posmatrajući ove odgovore prema spolovima, može se primijetiti da su mlade žene iz Konjica iskazale manju spremnost na brak s osobom druge nacionalnosti u odnosu na mlade muškarce. Ukupno 42,1% mladih žena i 33,3% mladih muškaraca iz Konjica ne bi stupilo u brak s osobom druge nacionalnosti, dok je spremnost na stupanje u brak s osobom druge nacionalnosti iskazalo 40,8% muškaraca i 23,6% žena.

Grafik 31. Stupanje u brak s osobom druge nacionalnosti

Biste li stupili u brak s osobom druge nacionalnosti, ako već niste?
Molimo da odgovorite i ako ste već oženjeni/udata.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Sigurnost
mladih

SIGURNOST

Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom i policijskim službenicima

Kada se govori o percepciji sigurnosne situacije u mjestu u kojem žive, mladi iz Konjica su iskazali veće zadovoljstvo sigurnosnom situacijom u odnosu na nezadovoljstvo. Ukupno je 57,5% mladih iz Konjica koji su u većoj ili manjoj mjeri zadovoljni sigurnosnom situacijom u mjestu u kojem žive. S druge strane, 38,7% mladih Konjica je više nezadovoljno nego zadovoljno i potpuno nezadovoljno sigurnosnom situacijom u mjestu u kojem živi.

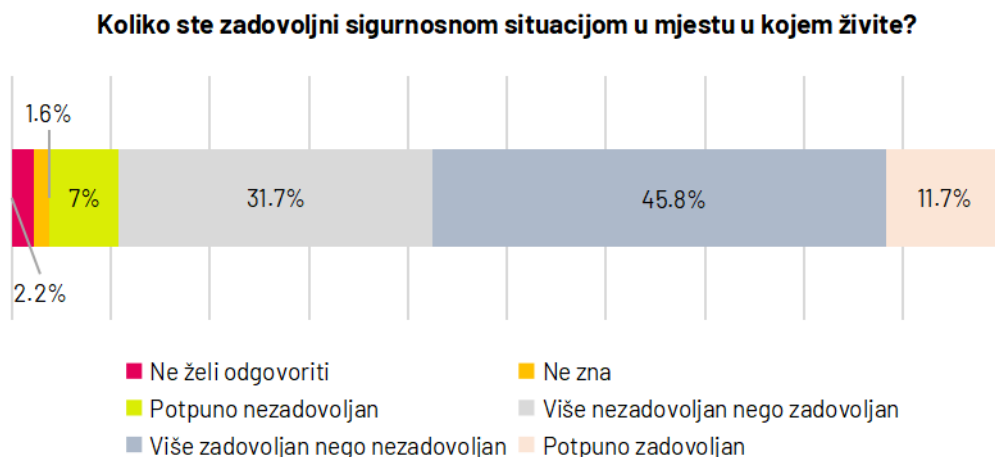
Međutim, mladi su svjesni da postoje određena područja u samoj gradskoj zoni koja oni ne percipiraju kao sigurna. Također, mladi ističu da su policijski službenici prisutni u gradskoj zoni ili u užem području uz magistralnu cestu M-17, dok je, po njihovom mišljenju, prisustvo policije van gradske zone i uz područja uz magistralu vrlo rijetko te smatraju da su ta područja zanemarena kada je u pitanju prisustvo i/ili patroliranje službenika sigurnosti.

„Više se štiti taj centar grada. Izađem subotom, po tri-četiri patrole viđam koje kruže gradom, ali stvar je taj što se čuva centar, ali ostalo ne.“

„Problem su i psi lutalice. Pun je grad i niko o njima ne vodi računa.“

„Evo u Koloniji, gdje ja živim. Pogotovo donji dio, magistrala je, gdje je autobuska stanica. Donjim dijelom, kad crkne jedna sijalica, crknu sve i stvarno se danima to ne popravlja.“

Grafik 32. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom

Mladi iz Konjica imaju indiferentan stav po pitanju zadovoljstva radom policijskih službi. Polovina, tačnije 52% mladih iz Konjica nije ni zadovoljno ni nezadovoljno radom policijskih službi. Potpuno nezadovoljstvo i nezadovoljstvo radom policijskih službi iskazalo je 20% mladih, dok je 24,4% mladih iskazalo zadovoljstvo i potpuno zadovoljstvo radom policijskih službi.

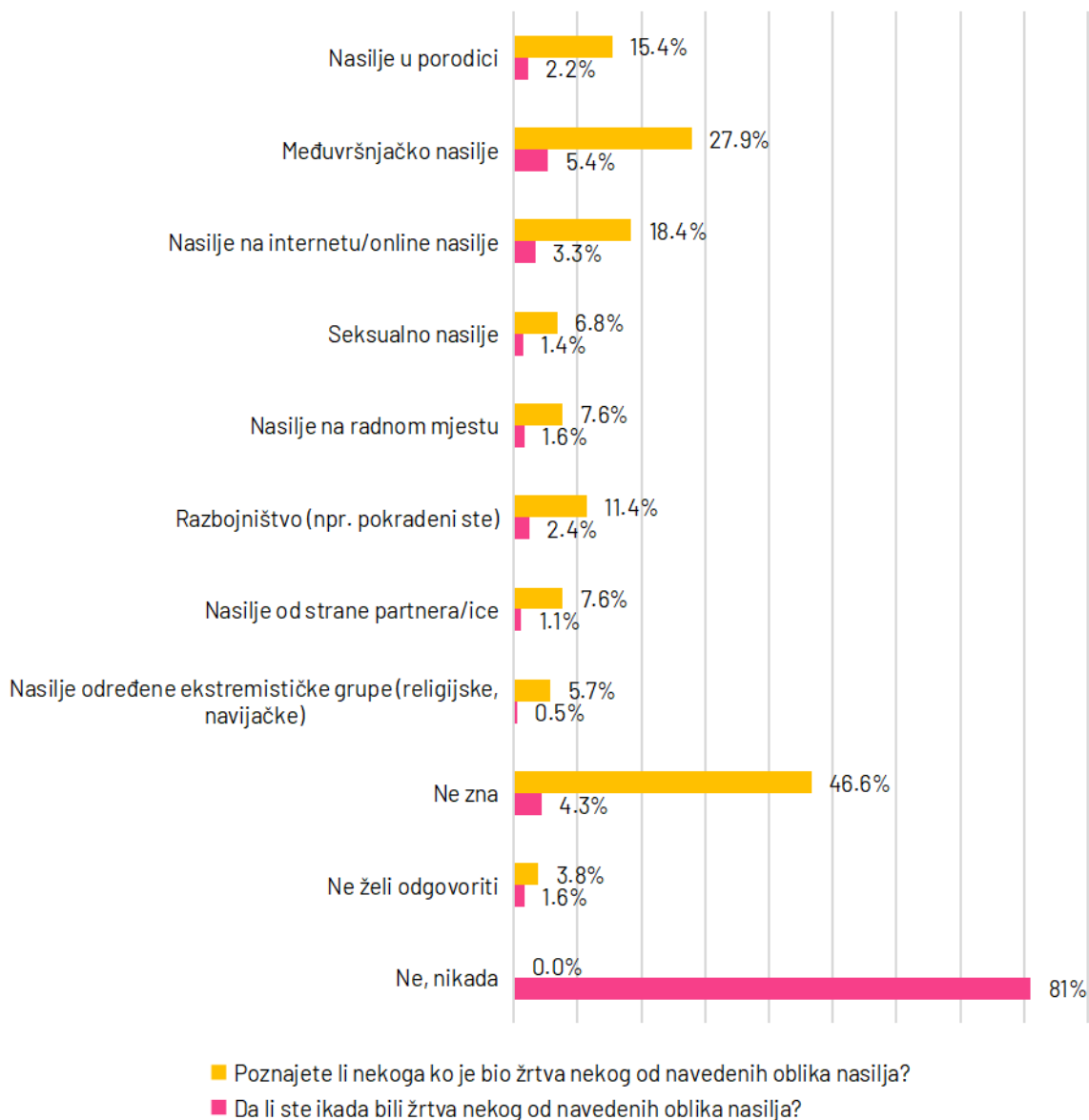
„Pod broj jedan je što više naš MUP Konjica vidam u pekari nego na svom radnom mjestu, da obavlja posao. Pod broj dva, pogotovo ko živi u Koloniji i mora ući u svoju zgradu, bukvalno se desila situacija da me je bilo strah ući u zgradu jer je park pun drogeraša i narkomana. To je baš nesigurno jer se ne obavlja pregled da li su parkovi sigurni za nas mlade koji stanujemo s roditeljima. Evo desila se situacija prije dva dana. Ne znam kad smo se vraćali, bilo je kasno, momci su nam iz auta dobacivali da sjednemo s njima u auto. Ili mene i moje dvije drugarice je pratio jedan čovjek do haustora. Ali policija ništa nije poduzela po tom pitanju. Znaju da se to dešava, ali ništa se ne poduzima.“

Oblici nasilja među mladim osobama

Ukupno četiri petine mladih iz Konjica, preciznije 81%, nisu nikad bile žrtve nekog od oblika nasilja. Među mladima koji su ipak doživjeli određeni oblik nasilja izdvaja se međuvršnjačko nasilje s 5,4% mladih koji su doživjeli ovakav oblik nasilja i nasilje na internetu, koje je doživjelo 3,3% mladih.

Iako 46,6% mladih ne poznaje nikoga ko je pretrpio određeni vid nasilja, 27,9% mladih Konjica tvrdi da poznaje nekoga ko je bio žrtva međuvršnjačkog nasilja. Zatim slijedi nasilje na internetu, gdje 18,4% mladih zna drugu osobu koja je bila žrtva ovakvog oblika nasilja. Ovo su ujedno i dva najprisutnija oblika nasilja za koje su mladi iz Konjica izvijestili da su i sami bili žrtve. Zatim slijedi nasilje u porodici, gdje 15,4% mladih poznaje druge osobe koje su bile žrtve ovakve vrste nasilja. Ukupno 11,4% mladih poznaje druge osobe koje su bile žrtve razbojništva.

Grafik 33. Oblici nasilja kojima su mladi izloženi

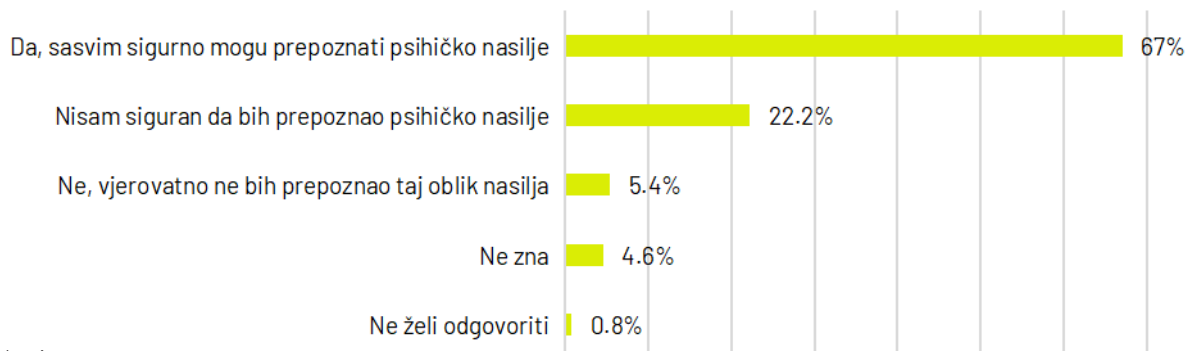

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Ukupno dvije trećine, odnosno 67% mladih tvrdi da sasvim sigurno može prepoznati psihičko nasilje. S druge strane, 5,4% mladih iz Konjica je iskazalo da vjerovatno ne bi prepoznalo psihičko nasilje. Međutim, nešto više od jedne petine mladih (22,2%) nije sigurno da bi prepoznalo psihičko nasilje. To je relativno visok postotak ako uzmemo u obzir faktor da se radi o obliku nasilja o kojem se često govori u javnosti.

Grafik 34.
Nasilje i mladi

Možete li prepoznati psihičko nasilje?

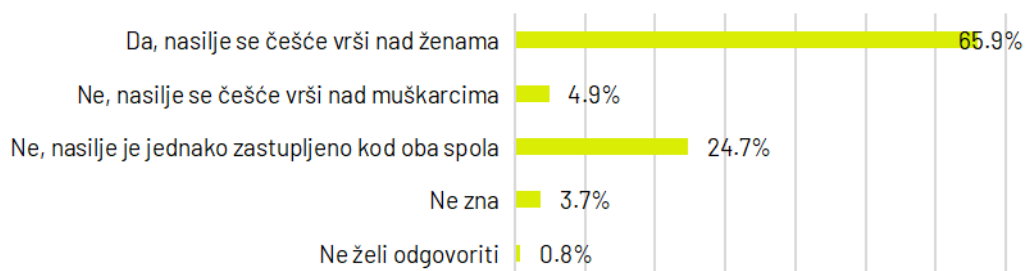
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Ukupno je 62,2% mladih iz Konjica izvijestilo da im je jasno značenje termina mobing i buling. Ovaj postotak se u velikoj mjeri poklapa s onim postotkom gdje je 66,9% mladih izvijestilo da sasvim sigurno može prepoznati psihičko nasilje. Međutim, postoji razlika prepoznavanja termina mobing i buling prema petogodištima. Ukupno je 51,7% mladih od 15 do 19 godina izvijestilo da su im jasna značenja oba termina (mobing i buling), dok je nešto veći postotak (74,4%) mladih od 20 do 24 godine koji znaju značenja oba termina. Zanimljiv podatak je da 17,5% mladih od 15 do 19 godina zna šta je buling, ali ne zna šta je mobing, dok je 4,8% mladih od 25 do 30 godina izvijestilo da prepoznaje značenje riječi buling, ali ne i značenje riječi mobing.

Kada je riječ o percepciji nasilja prema spolovima, mladi iz Konjica smatraju da se nasilje češće vrši nad ženama. Dvije trećine, preciznije 65,9% mladih smatra da su žene češće žrtve nasilja. Svaka dvadeseta mlada osoba (4,9%) ima percepciju da se nasilje češće vrši nad muškarcima. Ukupno jedna četvrtina mladih iz Konjica (24,7%) smatra da je nasilje jednako zastupljeno kod oba spola. Percepcija da su žene češće žrtve nasilja u odnosu na muškarce je značajno visoka i na osnovu toga bi trebalo razmotriti povećanu pažnju na teme koje se tiču sprečavanja nasilja kako nad ženama tako i nad ostalim grupama stanovništva.

Grafik 35. Žene kao žrtve nasilja

Smatrate li da su žene češće žrtve nasilja nego muškarci?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mlade žene iz Konjica u većoj mjeri smatraju da se nasilje češće vrši nad ženama. Ukupno 76,4% mladih žena iz Konjica smatra da su žene češće žrtve nasilja, dok 54% mladih muškaraca dijeli ovaj stav. Ukupno 33,3% mladih muškaraca smatra da je nasilje jednako zastupljeno kod oba spola, dok isti takav stav dijeli 16,9% mladih žena iz Konjica.

Pandemija COVID-19

PANDEMIJA COVID-19

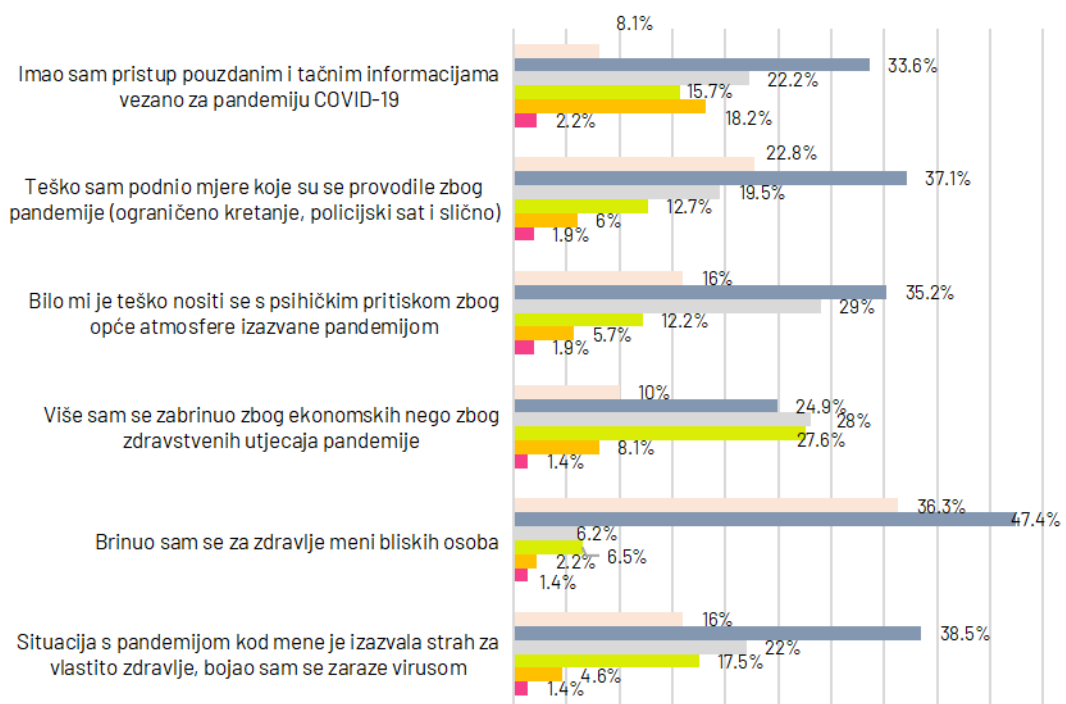
Pandemija COVID-19 ostavila je utjecaj na cjelokupnu svjetsku populaciju, pa tako i na mlade iz Konjica. Mladi iz Konjica su kroz svoje odgovore iskazali da su u najvećoj mjeri bili zabrinuti za zdravlje njima bliskih osoba. Jedna od pet mladih osoba je izvijestila da se u određenoj (manjoj ili većoj) mjeri brinula za zdravlje njoj bliskih osoba. Kroz odgovore mladih može se primijetiti da su teže podnosili mjere koje su se provodile zbog pandemije, poput ograničenog kretanja, policijskog sata (59,9%), u odnosu na osjećaj straha za vlastito zdravlje, odnosno bojazni od zaraze virusom (54,5%). Ukupno je 51,2% mladih iz Konjica iskazalo stepen slaganja s tvrdnjom da je bilo teško nositi se s psihičkim pritiskom zbog opće atmosfere izazvane pandemijom. Više od polovine mladih iz Konjica, preciznije 55,6% njih, je kroz svoje odgovore iskazalo stepen neslaganja s tvrdnjom da su više bili zabrinuti zbog ekonomskih nego zbog zdravstvenih utjecaja pandemije.

„Ja sam prebolovao, sedam dana odležao, ali nikakvih simptoma nisam imao, ni posljedica. Baš me je ubilo ono vrijeme u kući, ležanje, ne znaš šta ćeš, ne smiješ izaći. Psihički sam više otišao nego ovo drugo stanje.“

Kada je riječ o percepciji pristupa tačnim i pouzdanim informacijama vezano za pandemiju COVID-19, mišljenja mladih iz Konjica su u velikoj mjeri podijeljena. Ukupno 37,9% mladih iz Konjica smatra da nije imalo pristup pouzdanim i tačnim informacijama vezano za pandemiju COVID-19, dok 42,1% mladih iz Konjica smatra suprotno. Ukupno 18,2% mladih ne zna da li je imalo pristup pouzdanim i tačnim informacijama vezano za pandemiju.

Grafik 36. Utjecaj pandemije COVID-19 na mlade

Molimo Vas da označite u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa svakom od ispod navedenih izjava:

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

■ Veoma se slažem
 ■ Prilično se slažem
 ■ Prilično se ne slažem
■ Nikako se ne slažem
■ Ne zna
■ Ne želi odgovoriti

Mlade žene u Konjicu iskazale su veći intenzitet zabrinutosti za zdravlje njima bliskih osoba u odnosu na mlade muškarce. Ukupno je 43,1% mladih žena izvijestilo da su bile zabrinute za njima bliske osobe, u odnosu na 28,7% mladih muškaraca koji su to isto tvrdili. Ako posmatramo odgovore prema petogodištima, može se primijetiti da postoji razlika u zabrinutosti zbog ekonomske situacije u odnosu na zabrinutost zbog zdravstvenih utjecaja pandemije. Ukupno 42,9% mladih od 25 do 30 godina je iskazalo veću zabrinutost zbog ekonomskih nego zbog zdravstvenih utjecaja pandemije, dok je 25,5% mladih od 15 do 19 godina iskazalo veću zabrinutost zbog ekonomskih utjecaja pandemije u odnosu na zdravstvene utjecaje.

Općenito, mladi muškarci su više bili zabrinuti zbog ekonomskih nego zbog zdravstvenih utjecaja pandemije. Mladi u najmlađoj dobnoj grupi (od 15 do 19 godina starosti) najteže su se nosili s psihičkim pritiskom zbog atmosfere izazvane pandemijom. Ukupno je 55,3% mladih u dobi od 15 do 19 godina i 43,8% mladih od 25 do 30 godina iskazalo da im je poprilično i veoma teško bilo nositi se s psihičkim pritiskom zbog atmosfere izazvane pandemijom. Ovi rezultati su zanimljivi ako im se pridruže odgovori koji su se ticali provođenja mjera ograničenja kretanja usljed pandemije (policijski sat, ograničeno kretanje i sl.), jer je razlika među petogodištima skoro jednaka ako posmatramo isključivo procentualnu razliku. Ukupno je 64,4% mladih od 15 do 19 godina i 50,5% mladih od 25 do 30 godina teško podnosilo mjere ograničenja kretanja uslijed pandemije.

Prema percepciji mladih iz Konjica, rad institucija tokom pandemije u njihovoj lokalnoj zajednici nije bio na zadovoljavajućem nivou. Mladi su najmanje zadovoljni radom nadležnih organa u oblasti rada i zapošljavanja, gdje je više od dvije trećine, odnosno 68,2% mladih rad ovih organa ocijenilo poprilično i veoma loše. Može se primijetiti i veliko nezadovoljstvo mladih općenito radom institucija i organa vlasti (državni nivo, entitetski nivo, kantonalni nivo, općinski nivo), gdje je 55,6% mladih rad ovih institucija i organa ocijenilo kao poprilično i veoma loše.

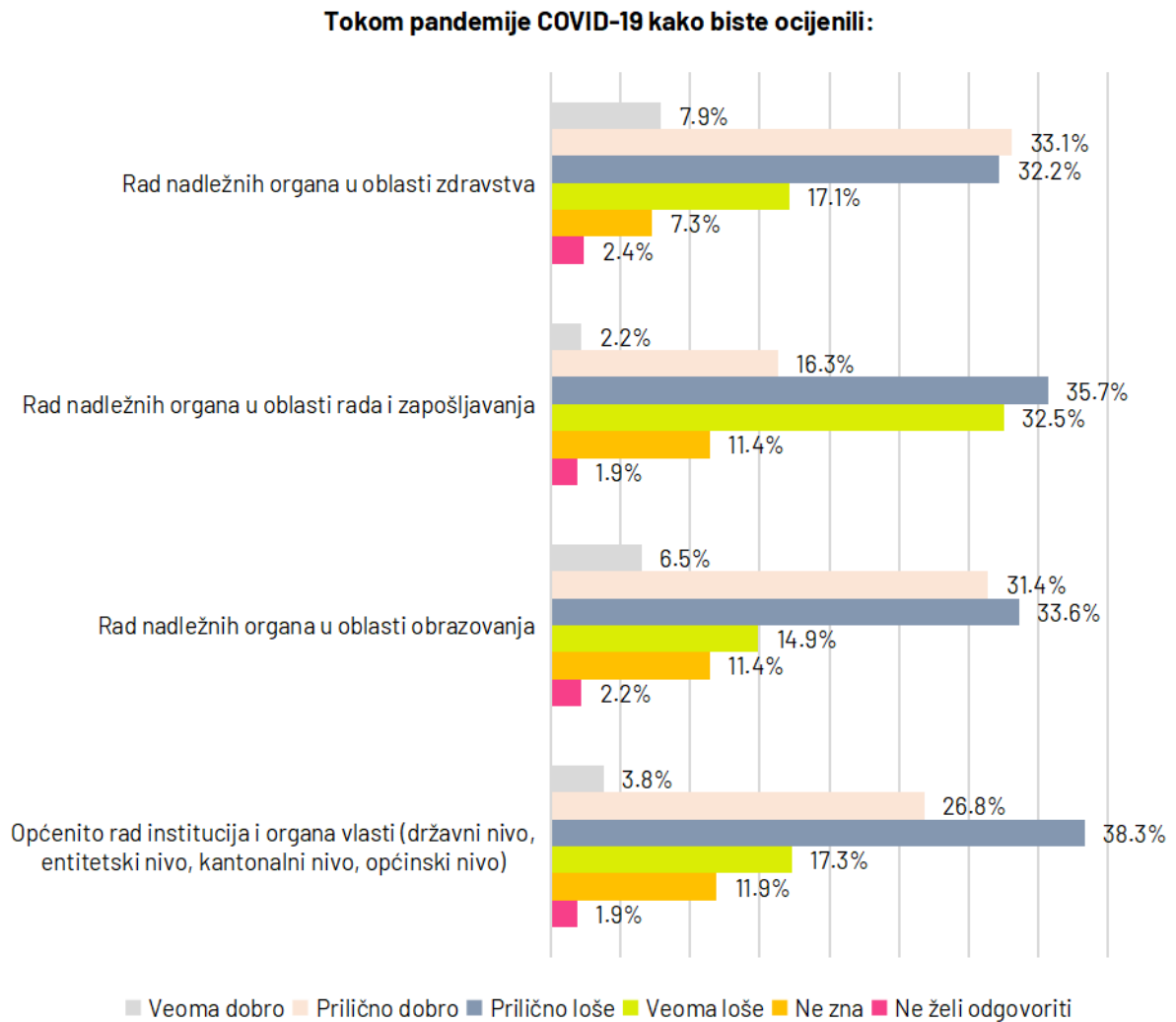
Zanimljivo je istaći da su mladi iz Konjica imali poprilično podijeljen stav o percepciji rada nadležnih organa u oblasti zdravstva. Ukupno 33,1% mladih iz Konjica smatra da je rad organa u oblasti zdravstva tokom pandemije COVID-19 poprilično dobar, dok 32,2% mladih smatra da je njihov rad poprilično loš. Nešto manje od petine (17,1%) mladih smatra da je rad organa u oblasti zdravstva bio veoma loš, dok 7,9% mladih iz Konjica smatra da je rad nadležnih organa u oblasti zdravstva tokom pandemije COVID-19 bio veoma dobar.

„Znate kako, kod nas je bolnica na lošem glasu i onda na prvu svi kažemo da oni nisu radili svoj posao. Ali što se tiče konkretno korone, stvarno su se svi davali maksimalno. I ne samo radnici, nego i Crveni križ i volonterske akcije su bile koje su pomagale građanima, tako da je većina Konjičana pomagala drugima. Tako da vjerujte da se u tom periodu Konjic jako dobro izdigao. Sad da li svi imaju prave informacije, u to ne mogu da ulazim, ali mi koji smo direktno bili tu, mi znamo pravo stanje.“

„Kod mene je manje bilo pozitivno. Ja mislim kada je bila treći put korona i moja mama bila je baš u teškom stanju, bila je pozitivna i rekli su da mi nazovemo njih, šta će se u nastavku desiti, jer joj je temperatura... Otišla su joj pluća, baš je bila teška situacija, mi smo njih zvali poslije toga, oni se nama poslije toga nisu javljali. To je bio jedan dan, drugi dan i onda treći dan nismo mogli... Žena je izlazila na prozor da pokuša disati. I nismo mogli više držati, babo

je morao izaći iz kuće i otići gore. Radio je test, bio je negativan i izašao je iz kuće, jer je morao. Nije postojao drugi način da je odvedemo u bolnicu da uradi nalaz pluća, da uradi ostale nalaze i baš smo bili primorani da izađemo iz kuće.“

Grafik 37. Ocjena rada institucija tokom pandemije COVID-19

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Preporuke

PREPORUKE

Analiza položaja i potreba mladih predstavlja dokument koji je osnova za donošenje strategije prema mladima. Strategija prema mladima predstavlja zakonsku obavezu lokalnih zajednica i drugih nivoa vlasti u BiH na osnovu Zakona o mladima Federacije BiH iz 2010. godine. Rad na ovom dokumentu zahtijeva pristup kroz više aspekata. Zbog navedenog analiza je podijeljena na više oblasti, koje daju uvid u položaj i potrebe mladih u određenoj lokalnoj zajednici.

Ova analiza pokazala je potrebu, pored ostalih, da se buduće djelovanje fokusira na domene navedene u nastavku teksta.

Obrazovanje

Praktična nastava je naglašena kao jedna od glavnih potreba unapređenja nastavnog procesa. Iako lokalna zajednica nema veliki utjecaj na proces obrazovanja, ona može omogućiti uslove za praktičnu nastavu. Kao drugi aspekt za unapređenje obrazovnog procesa mladi su naglasili preopširne nastavne planove i programe. Ovaj problem bi se mogao rješavati inicijativama s nižih nivoa vlasti prema višim gdje će se tražiti unapređenje nastavnih planova i programa.

Također, obrazovanje je potrebno usmjeriti ka potrebama tržišta rada kako u lokalnoj zajednici tako i šire. Na ovaj način će mladi imati znanje koje će moći primijeniti prilikom procesa zapošljavanja.

Zapošljavanje

Zapošljavanje ukupnog stanovništva je našlo svoje mjestu u budžetu. S druge strane, proces zapošljavanja koji je isključivo namijenjen mladima iziskuje dodatnu pažnju. Mladi su u analizi pokazali da im je idealno radno mjesto u vlastitom biznisu, dok se na drugom mjestu nalazi posao u državnoj firmi ili administraciji. Omogućena podrška mladima prilikom pokretanja vlastitih obrta i biznisa može pomoći u poboljšanju klime na tržištu rada. Mladima je potrebno savjetovanje o tome kako da pokrenu vlastiti biznis i na taj način ostvare mogućnost vlastitog zaposlenja. Mladima su također potrebna praktična znanja koja će ih pripremiti na izazove koje nosi tržište rada. Ovaj domen posebno je važan jer veliki broj mladih ne radi u struci za koju se školovalo.

Promocija programa za zapošljavanje traži posebnu pažnju jer veliki broj mladih nije čuo za određene programe zapošljavanja te se na njih i ne prijavljuje.

S druge strane, potrebno je uvezati mlade s poslodavcima koji su zainteresirani da pruže obuku i priliku za prvo zaposlenje, jer je drugim analizama utvrđen visok interes kompanija za angažman volontera i pripravnika.

Zdravstvo

Sistem zdravstvene zaštite mladih u Konjicu potrebno je unaprijediti. Naime, veliki broj mladih ne obavlja sistematske preglede, dok broj onih koji obavljaju naglašava upitnost ovog odgovora. Potrebno je raditi na razvoju svijesti kod mladih ljudi o važnosti obavljanja redovnih sistematskih pregleda te ponukati ih da vode računa o vlastitom zdravlju. Redovni ginekološki pregledi mogu spriječiti i pravovremeno otkriti moguća oboljenja te je potrebno omogućiti djevojkama redovne ginekološke preglede i osvijestiti ih o važnosti redovne kontrole njihovog zdravstvenog stanja.

Mladi su ukazali na potrebe unapređenja dostupnosti zdravstvenih usluga posebno namijenjenih mladim osobama.

Programi za mlade

Analiza je pokazala da je uključenost u volonterske aktivnosti najniža kod najmlađe grupe mladih (mladi u dobi od 15 do 19 godina). Potrebno je kreirati prilike i pružiti mogućnosti za veću uključenost mladih osoba u volonterske aktivnosti kroz nastavni ili vannastavni proces.

Mladima je potrebno omogućiti prilike za neformalno obrazovanje, odnosno treninge i kurseve koji bi im bili finansijski prihvatljivi i od koristi za njihovo lično i profesionalno usavršavanje. Posebno je važno učiniti ove oblike neformalnog obrazovanja dostupnim i mladima iz vangradskih područja.

Mobilnost

Tokom razgovora u fokusnim grupama mladi su vrlo jasno iskazali problem neuvezanosti vangradskih područja s gradskom zonom Konjica. Manjak saobraćajne povezanosti, prije svega manjak dostupnih autobuskih linija, između različitih područja grada Konjica proizvodi niz problema mladima. Ovi se problemi ogledaju kroz njihovu slabiju uključenost u vannastavne aktivnosti, neformalno obrazovanje, društvena dešavanja, posjećivanje kulturnih, zabavnih i drugih sadržaja te nekada proizvodi i dodatne finansijske troškove čak i kada je u pitanju pohađanje redovnog obrazovanja (najam soba ili stanova u gradskom području zbog slabe saobraćajne uvezanosti mjesta gdje mladi žive s gradskom zonom).

S obzirom na to da je grad Konjic površinski velika lokalna zajednica (jedna od najvećih u BiH), mladima je potrebno omogućiti bolju povezanost mjesta u kojima žive s gradskom zonom. Na ovaj način bi se značajno unaprijedio kvalitet života mladih jer bi mogli koristiti različite sadržaje koji im trenutno nisu lako dostupni.

Komunikacija

Uzimajući u obzir da mladi najčešće informacije dobijaju putem društvenih mreža i internetskih portala, komunikaciju s mladima je najbolje ostvariti kroz navedene kanale. Promocija aktivnosti koje su vezane za mlade osobe puno je efektivnija ako se odvija online i putem društvenih mreža, jer na taj način veći broj mladih ima mogućnost da sazna za njih.

Sigurnost

Unutar oblasti sigurnosti mladi su naglasili problem međuvršnjačkog nasilja kao i potrebu rada na otklanjanju ovog problema. Dio mladih ne prepoznaje psihičko nasilje te je potrebno raditi na razvoju svijesti kod mladih kada su u pitanju fizičko i psihičko nasilje i njihovo prepoznavanje. Potrebno je unaprijediti stepen povjerenja mladih osoba u policijske službenike i policijske organe, koji trebaju biti lako dostupni i u mogućnosti da adekvatno i po potrebi djeluju u slučaju potrebe.

Literatura

LITERATURA

Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 36/2010).

Agencija za statistiku BiH [online]. Popis 2013. Dostupno na: <https://www.popis.gov.ba/popis2013/knjige.php?id=0> [pristupljeno: 15. 3. 2022].

Centar za razvojne evaluacije i društvena istraživanja (2021). Analiza lokalnog tržišta rada – srednjeročna prognoza kretanja po zanimanjima za period 2020–2025 Opština Konjic. Dostupno na: https://credi.ba/wp-content/uploads/2021/09/Konjic_report-CREDI_PK.pdf [pristupljeno: 10. 6. 2022].

CIK (2019). Izborni pokazatelj 2018. godina. Dostupno na: https://www.izbori.ba/Documents/2019/11/Izborni_pokazatelj_2018.pdf [pristupljeno: 19.07.2021] [pristupljeno: 2. 6. 2022].

Općina Konjic (2022). Budžet Općine Konjic za 2022. godinu [online]. Dostupno na: <https://www.konjic.ba/ba/e-obraci/budzet-opcine-konjic.html> [pristupljeno: 2. 6. 2022].

Federalni zavod za statistiku [online]. Hercegovačko-neretvanski kanton u brojkama. Dostupno na: <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2021/07/hercegovačko-neretvanski-kanton.pdf> [pristupljeno: 1. 6. 2022].

Federalni zavod za statistiku [online]. Kantoni u brojkama 2021. Dostupno na: <http://fzs.ba/index.php/2021/06/30/kantoni-u-brojkama/> [pristupljeno: 16. 3. 2022].

Federalni zavod za statistiku [online]. POPIS 2013. Dostupno na: <http://www.px-web.fzs.gov.ba> [pristupljeno: 30. 5. 2022].

Savez samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine [online]. Sindikalna potrošačka korpa za februar 2022. Dostupno na: <http://www.sssbih.com/sindikalna-potrosacka-korpa-za-februar-2022-godine/> [pristupljeno: 1. 6. 2022].

Služba za zapošljavanje HNK (2022). Statistički bilten. Dostupno na: <https://www.szzhnz-k.ba/statistika.php> [pristupljeno: 25. 5. 2022].

